

The Diak logo is located in the top right corner of the page. It consists of the word "Diak" in a bold, pink, sans-serif font. The letter "i" has a small white dot, and the letter "k" has a small white crossbar. The background of the page features large, overlapping, semi-transparent pink shapes that create a modern, abstract design.

Janita Haapala
Anni Ketonen
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Humanistisen alan
ammattikorkeakoulututkinto
Tulkki (AMK), viittomakieli ja tulkkaus
Opinnäytetyö 2019

UNIFIED-KORIPALLON SÄÄNNÖT SELKOKIE- LELLÄ JA KUVITETTUNA

TIIVISTELMÄ

Janita Haapala ja Anni Ketonen
Unified-koripallon säännöt selkokielellä ja kuvitettuna
59 s., 1 liite
Kevät, 2019
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto
Tulkki (AMK), viittomakieli ja tulkkkaus

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa selkokielelle mukautetut ja selkokuvitetut säännöt Unified-koripalloon. Materiaali tehtiin ajatellen pelaajia, joilla on ongelmia puheen ymmärtämisessä. Selkokielinen ja selkokuvitettu materiaali tukee kaikkien pelaajien sääntöjen hahmottamista. Tavoitteena oli lisätä Unified-koripallon saavutettavuutta. Selkokielelle mukautetuille ja selkokuvitetuille säännöille oli tarve, johon opinnäytetyö vastaa.

Selkokielelle mukautuksen prosessissa koripallon virallisista säännöistä otettiin mukaan Unified-koripallon kannalta olennaiset säännöt. Rajauksessa huomioitiin käyttäjäryhmän tarpeet ja sääntöjen käyttö eri sarjatasoilla. Selkokieliset ja selkokuvitetut säännöt tuovat suurimman hyödyn alemmilla sarjatasoilla. Ylemmillä sarjatasoilla pelaaminen edellyttää sen tasoista päättelykykyä, että selkokieli ja kuvat eivät ole pelaajille yhtä tarpeellisia. Unified-koripallon asiantuntijoiden avulla kirjattiin Unified-koripalolle olennaiset säännöt selkokieliseen muotoon. Kuvitusprosessi eteni kuvien tarpeen tiedustelusta kuvien piirtämiseen ja väritymiseen. Pelaajilta saatiin tähän käyttäjäryhmän näkökulman, jonka avulla kuvat muotoutuivat mahdollisimman hyödyllisiksi.

Lopuksi selkokielinen teksti ja kuvat yhdistettiin yhtenäiseksi materiaaliksi. Prosessin aikana oltiin yhteydessä Leppävaaran Pyrintöön, Kaarinan Ura Basketiin sekä Loimaan Korikonkareihin. Lopputuloksena syntyneet säännöt annettiin vapaaseen käyttöön kaikille Suomen Unified-joukkueille. Sääntöihin suhtauduttiin innolla ja ne koettiin erittäin hyödyllisiksi.

Asiasanat: Unified-koripallo, selkokieli, selkokuvitus, selkopiirtäminen, vammaisurheilu, koripallo

ABSTRACT

Janita Haapala and Anni Ketonen

The rules of Unified Basketball illustrated with Plain Finnish

59 pages and 1 appendix

Spring, 2019

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Humanities

Interpreter, Sign Language and Interpreting

The object of this thesis was to create a set of rules for Unified Basketball in plain Finnish and with pictures. The product was created by keeping in mind the players who have trouble understanding speech. Plain Finnish and pictures help every player understand the rules of basketball. The aim of the thesis was to increase the accessibility of Unified Basketball. There was a need for basketball rules altered in Plain Finnish with pictures and this product fulfils that need.

In the process of altering the rules into Plain Finnish there had to be a dividing drawn. In addition to keeping in mind the customer group's needs, it was taken into account that different divisions use the rules on a different level of accuracy. The rules altered in Plain Finnish and pictures benefit those who play in the lower divisions the most. Playing in the higher divisions calls for a higher level of understanding, which means that the players wouldn't get the most benefit from the rules altered in Plain Finnish and pictures. Altering the rules of Unified Basketball into Plain Finnish was done with experts' knowledge from the field. The process of illustrating started from finding out the need for the pictures and concluded in drawing and colouring the pictures. The players gave their aspect for the pictures, which made it possible to create the pictures in a way most beneficial to their needs.

In the end the Plain Finnish altered text and the pictures were combined into a consistent product. During the process of the thesis a connection was formed to three Unified Basketball teams which were *Leppävaaran Pyrintö*, *Kaarina Ura Basket* and *Loimaan Korikonkarit*. The end product was given for free use to all the Unified groups in Finland. The rules were anticipated and useful.

Keywords: Unified Basketball, Plain language, Plain Finnish, plain illustrating, plain drawing, disabled sports, basketball

SELKOKIELINEN TIIVISTELMÄ

Janita Haapala ja Anni Ketonen

Unified-koripallon säännöt. Selkokieli ja kuvitus

59 sivua, 1 liite

Kevät, 2019

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Tulkki (AMK), viittomakieli ja tulkkaus

Teimme opinnäytetyönämme

selkokielistä materiaalia Unified-koripalloon.

Mukana on myös selkokuvia.

Unified-koripallo on vammaisurheilua.

Unified-koripallossa kehitysvammaiset urheilijat pelaavat vammattomien partneripelaajien kanssa.

Selkokielineen materiaali auttaa pelaajia,

joiden on vaikea ymmärtää puhetta.

Selkokielineen materiaali auttaa hahmottamaan säännöt paremmin.

Opinnäytetyön tavoitteena oli,

että mahdollisimman moni voi pelata Unified-koripalloa.

Aluksi valitsimme mukaan säännöt,

jotka olivat tarpeellisimmat

selkokieltä tarvitseville henkilöille.

Sääntöjen valinnassa huomioimme,

että eri sarjatasoilla pelaavat ihmiset

ymmärtävät kieltä hyvin eri tavoin.

Alemman sarjatason pelaajat tarvitsevat enemmän tukea,

jotta he ymmärtävät säännöt.

Saimme apua henkilöiltä,
joille Unified-koripallo on tuttua.
Myös Unified-koripallon pelaajat
antoivat meille palautetta kuvista.

Ensin selvitimme,
millaisia kuvia sääntöjä varten tarvitaan.
Sitten aloitimme kuvien piirtämisen.
Kuvat on lisäksi väritetty.
Lopuksi yhdistimme kuvat ja tekstin.
Nyt ne muodostavat selkeän kokonaisuuden.

Työn aikana teimme yhteistyötä kolmen Unified-joukkueen kanssa.
Joukkueet olivat Leppävaaran Pyrintö,
Kaarinan Ura Basket ja Loimaan Korikonkarit.

Annoimme valmiit säännöt
kaikille Suomen Unified-joukkueille.
Joukkueet pitivät säännöistä,
ja heidän mielestään ne ovat hyödyllisiä.

Asiasanat: Unified-koripallo, selkokieli, selkokuva, selkopiirtäminen, vammais-
urheilu, koripallo

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2 UNIFIED-KORIPALLO	8
2.1 Pelaajat, partneripelaajat ja liivipelaaja	8
2.2 Koripallosääntöjen soveltaminen Unified-koripallossa	10
3 SELKOKIELEN PERUSTA	11
3.1 Selkokielen kirjoitusohjeet.....	12
3.2 Typografia selkokielessä.....	13
4 SELKOKUVAT YMMÄRTÄMISEN TUKENA	14
4.1 Informatiivinen kuva	14
4.2 Selkokuvan luominen.....	15
5 SELKOKIELELLE MUKAUTTAMISEN JA KUVITTAMISEN PROSESSI..	17
5.1 Perehtyminen Unified-koripalloon	18
5.2 Mukautettavien sääntöjen valitseminen	18
5.3 Selkokielelle mukauttaminen.....	20
5.4 Selkokuvien piirtäminen	22
5.5 Materiaalin testaaminen ja tarkistuttaminen	27
5.6 Valmis tuote	29
6 POHDINTA JA ARVIOINTI	31
LÄHTEET.....	33
LIITE 1. Selkokielliset ja –kuvitetut Unified-koripallon säännöt	1

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tehdä Unified-koripallon säännöistä selkokielelle mukautettu versio, jossa käytetään selkokuvia. Unified-koripallo on vammaisurheilua, jossa urheilijat pelaavat yhdessä vammattomien partneripelaajien kanssa (Suomen vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry. Liikunta ja urheilu. Koripallo.) Urheilijoilla on usein esimerkiksi kehitysvamma tai autismin kirjon häiriö (Sari Vahersalmi, henkilökohtainen tiedonanto 20.1.2019). Tarkoituksemme oli selkokielisten ja kuvitettujen sääntöjen avulla tuoda Unified-koripallo entistä saavutettavammaksi kaikille.

Valitsimme tämän aiheen, koska halusimme tuottaa materiaalia, joka tulee käyttöön. Unified-koripallossa oli selkeä tarve johonkin toimintaa selkeyttävään materiaaliin. Aiheeksi valikoitui selkokieliset ja -kuvitetut säännöt, koska niistä on eniten hyötyä aloitteleville pelaajille sekä harjoituksissa että peleissä. Meillä oli myös selkeä kiinnostus kirjoittamiseen ja piirtämiseen, joten aihe oli meille hyvä valinta.

Harrastustoiminta on tärkeä osa ihmisen sosiaalista elämää. Siksi on harmi, että harrastustoimintaan liittyviä ohjeistuksia ei tietääksemme löydy selkokielellä. Olimme yhteydessä muutamien Unified-koripallojoukkueiden valmentajiin ja partneripelaajiin. Heiltä saimme selvän viestin, että selkokielisiä ja -kuvitettuja sääntöjä tarvitaan. Luomamme materiaali tulee käyttöön useisiin joukkueisiin ja helpottaa yhä useampien mahdollisuutta harrastaa Unified-koripalloa.

Yhteistyökumppaneinamme toimivat partneripelaajat Sari Vahersalmi Leppävaaran Pyrinnön Unified-joukkueesta sekä Milla Haglund Vantaan Pussihukista. Heidän asiantuntijuudestaan oli meille paljon hyötyä, koska koripallo ei ollut meille lajina tuttu. He pystyivät laajentamaan käsitystämme lajista sekä nostamaan esiin käytännön haasteita, joihin tuotteemme voisi tuoda helpotusta.

2 UNIFIED-KORIPALLO

Unified-koripallo on vammaisurheilulaji, jota pelataan Suomessa yhdeksässä eri koripalloseurassa. Suomessa Unified-koripallo on melko tuore laji, sillä sen järjestäminen on aloitettu vuonna 2010. Suomeen se tuli Euroopan komission tuke- man Special Olympics -nuorisohankkeen mukana. (Suomen vammaisurheilu ja - liikunta VAU ry. Liikunta ja urheilu. Koripallo.)

Unified-koripallo on suunnattu kehitysvammaisille tai muuten tukea kaipaaville urheilijoille. Joukkueessa on mukana kehitysvammaisten pelaajien lisäksi vam- mattomat partneripelaajat, joiden tarkoitus on sujuvoittaa pelin kulkua. Kehitys- vammaiset henkilöt pääsevät joukkueessa kehittämään sekä sosiaalisia että pe- lillisiä taitojaan. Reilu peli, tiimityö, yhteishenki ja tasa-arvoinen kohtelu ovat tär- keitä asioita, joita joukkueen osana pelaaminen opettaa. (Loimaan Korikonkarit ry. Joukkueet. Unified-Koris.)

2.1 Pelaajat, partneripelaajat ja liivipelaaja

Unified-koripallossa kentällä on kolme urheilijaa ja kaksi partneripelaajaa. Part- neripelaajat ovat vammattomia pelaajia, joiden tarkoitus on tukea pelin kulkua ja luoda tilanteita, joissa urheilijat pääsevät ratkaiseviin tilanteisiin. Partneripelaajat eivät saa itse olla dominoivassa roolissa kenttätapahtumissa. (Suomen vammais- urheilu ja -liikunta VAU ry. Liikunta ja urheilu. Koripallo.)

Unified-koripallossa tärkeää on se, että kaikilla on kivaa. Tämä tarkoittaa sitä, että partneripelaajat kannustavat ja kehuvat urheilijoita reilusti. Myös yleisö kan- nustaa yleensä kaikkia joukkueesta riippumatta. Partneripelaajat ja valmentajat ohjaavat pelin kulkua esimerkiksi huutamalla urheilijoita nimeltä. He usein kerto- vat, milloin tilanne muuttuu esimerkiksi hyökkäyksestä puolustukseksi, koska ur- heilijat eivät välttämättä osaa lukea peliä yhtä nopeasti. He voivat muistuttaa, mitä kannattaa tehdä, ja kannustavat ja kehuvat aina, kun joku asia menee hyvin.

Omien virheiden myöntäminen on tärkeää, jotta vältetään turha paha mieli ja ärsyyntyminen. Esimerkiksi jos partneripelaaja heittää vahingossa huonon syötön, hän myöntää sen ja kehuu pelaajaa hyvästä yrityksestä. Näin vältetään se, että urheilijalle tulee epäonnistunut olo. (Milla Haglund ja Sari Vahersalmi, henkilökohtainen tiedonanto 20.1.2019.)

Sari Vahersalmen (henkilökohtainen tiedonanto 20.1.2019) mukaan ei ole olemassa erillisiä kirjallisia sääntöjä koskien sitä, mitä partneripelaajat saavat tehdä kentällä ja mitä eivät. Käytännössä partneripelaajat eivät saa itsenäisesti tehdä esimerkiksi koria tai estää vastajoukkueen koria. Partneripelaaja voi kuitenkin tehdä korin urheilijan tekemästä hyvästä syötöstä. Kun kyseessä on tilanne, jossa vastajoukkueen partneripelaajalla on hallussaan pallo, partneripelaaja saa pelata häntä vastaan kaikkien sääntöjen mukaan. Vastustajajoukkueen pelaajalta partneripelaaja ei taas pyri saamaan palloa pois, vaan kannustaa joukkueen muita urheilijoita siihen.

Unified-koripallossa on mahdollista, että kentällä on lisäksi kuudes pelaaja, jota kutsutaan liivipelaajaksi. Liivipelaaja ei ole pelissä virallisena pelaajana, vaan toimii erityistä tukea tarvitsevan pelaajan eräänlaisena henkilökohtaisena avustajana. Liivipelaajalla on erilainen peliasu, jotta hän erottuu muusta joukkueesta. Hän on erityistä tukea tarvitsevan pelaajan apuna, jotta tämä pääsee paremmin peliin mukaan samanarvoisena pelaajana.

Liivipelaaja voi olla esimerkiksi apuna, jos varsinaisen pelaajan huomion hakeamiseen ei ole vielä saatu hyvää tekniikkaa. Huomion kohdistamisen vaikeuksia esiintyy usein esimerkiksi autismin kirjoon kuuluvilla henkilöillä. Tällöin liivipelaaja voi ottaa pelaajalle tarkoitetun heiton vastaan ja ojentaa pallon pelaajalle. Liivipelaaja voi myös ohjata pelaajaa esimerkiksi kertomalla, minne pelaajan kuuluu mennä tai esimerkiksi onko hyökkäys- vai puolustustilanne. Liivipelaajat ovat yleisiä varsinkin lasten joukkueissa ja niille, jotka vasta aloittelevat lajia. Usein liivipelaaja on aloittelijalle hyödyksi, mutta tulee pikkuhiljaa tarpeettomaksi, kun pelin säännöt tulevat pelaajalle tutuksi eikä hän tarvitse sen vuoksi pelissä enää erityistä tukea. (Milla Haglund, henkilökohtainen tiedonanto 20.1.2019.)

2.2 Koripallosääntöjen soveltaminen Unified-koripallossa

Unified-koripalloa pelataan tavallisen koripallon säännöillä. Tämän lisäksi käytössä on erityisiä sääntöjä Unified-koripalloon liittyviin asioihin. Kentällä on joukkueesta viisi pelaajaa, joista kolme on virallisia urheilijoita ja kaksi partneripelaajaa. Partneripelaajien ei tule osallistua ratkaiseviin tilanteisiin dominoivana osapuolena. He sujuvoittavat pelin kulkua ja luovat ratkaisevia tilanteita varsinaisille urheilijoille. (Suomen vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry. Liikunta ja urheilu. Koripallo.)

Milla Haglundin ja Sari Vahersalmen (henkilökohtainen tiedonanto 20.1.2019) mukaan Unified-koripallossa tavoitteena on yleensä sujuva peli. Vaikka Unified-koripalloa pelataan virallisilla säännöillä, jokaista virhettä ei välttämättä vihelletä, vaan pelissä keskitytään isoimpiin virheisiin. Esimerkiksi kaksoiskuljetus tai käsille läpsäisy palloa tavoitellessa ovat selkeitä virheitä, joihin puututaan aina. Askelvirheet korja tehdessä saatetaan taas jättää viheltämättä. Tuomari käyttää näissä tilanteissa omaa harkintaa, ja jokaista virallista peliä on katsomassa Special Olympics -hankkeen valtuuttama tarkkailija, joka varmistaa, että tuomarointi on reilua.

3 SELKOKIELEN PERUSTA

Selkokielen tarkoitus on tuoda teksti saavutettavammaksi henkilöille, joille yleiskielen lukeminen on vaikeaa. Kielen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä voivat olla lapsuus ja sikiöajan kehityshäiriöt, sairaus, ikääntyminen sekä ympäristö. Nämä asiat voivat vaikuttaa siihen, että henkilö hyötyy selkokielen käyttämisestä. Näin ollen käyttäjäryhmiin kuuluvat henkilöt esimerkiksi usein henkilöt, joilla on kehitysvamma, autismin kirjon häiriö, dysleksia tai dementia ja henkilöt, jotka kuuluvat kielivähemmistöön, kuten maahanmuuttajat. Selkokielestä hyötyvät myös lukemaan opettelevat lapset, syrjäytyneet, mielenterveyskuntoutujat ja ihmiset, jotka eivät ole tottuneita lukemaan. (Leskelä & Virtanen 2005, 9–12.) Selkokieli eroaa yleiskielestä siten, että sen tulisi olla vielä huomattavasti yleiskieltä helpommin ymmärrettävää (Virtanen 2009, 16).

Selkokieli mahdollistaa kaikkien yhtenäisen osallistumisen yhteiskuntaan. Se parantaa mahdollisuuksia tiedon saamiseen, lukemiseen, omien ajatusten ilmaistamiseen ja osallistumiseen. (Selkokeskus 2015.)

Selkokeskus (2015) määrittelee selkokielen seuraavasti:

”Selkokieli on suomen kielen muoto, jossa kieltä on mukautettu sisällöltään, sanastoltaan ja rakenteeltaan yleiskieltä luettavammaksi ja ymmärrettävämmäksi. Se on suunnattu ihmisille, joilla on vaikeuksia lukea tai ymmärtää yleiskieltä.”

Näin ollen selkokielisten tekstien kirjoittamiseen sisältyy paljon huomioon otettavia seikkoja, joiden avulla varmistetaan tarpeeksi selkeä lopputulos. Selkokielen kirjoittamiseen on tehty ohjeita, joista selkeimmät ja helpoimmin seurattavat olivat mielestämme tehneet Leskelä ja Virtanen (2005) artikkelissa Selkokielen ABC, joka on julkaistu kirjassa Toisin sanoen. Ohjeet sopivat myös puhutun selkokielisten tuotoksen valmisteluun ja esittämiseen. Listassa oli kohta kohdalta etenevät ohjeet, joiden mukaan kirjoitusprosessi etenee. Nämä ohjeet päätimme juuri helppolukuisuuden vuoksi ottaa pääohjenuoraksemme sääntöjen mukauttamiseen selkokielelle.

3.1 Selkokielen kirjoitusohjeet

Ensin kirjoittajan tulisi miettiä sisältöä. Täytyy tietää, mitä halutaan sanoa ja kelle. Aihe kannattaa rajata mahdollisimman yksinkertaisesti. Jos tekstissä on paljon epäolennaista, on lukijan vaikea hahmottaa asian ydin. Seuraavaksi voidaan miettiä, millaista sanastoa tekstissä käytetään. Yleensä kannattaa käyttää tuttuja yleiskielen sanoja. Ideana on, että vältetään erikoistuneempaa sanastoa, joka vaatii tietyn aihepiirin tietämystä. Vaikka tekstin aiheena olisi esimerkiksi biologia, selkokielistä tekstiä tulisi ymmärtää, vaikka aiheesta ei ole etukäteen tietämystä. Tämän takia kaikki erikoisemmat tai abstraktit sanat tulisi selittää auki, mikäli niitä on välttämätöntä käyttää aiheen kannalta. (Leskelä & Virtanen 2005, 12–14).

Selkokielisessä tekstissä tulisi käyttää yksinkertaisia rakenteita. Tämä tarkoittaa sitä, että vältetään esimerkiksi vaikeita sijamuotoja, passiivia ja lauseenvastikkeita. Lauseet on syytä pitää lyhyinä ja yksinkertaisina. Päälauseessa tulisi selvittää pääasia, ja mahdolliset tarkennukset sivulauseessa. Looginen sidosteisuus on erityisen tärkeää. Koko tekstin rakenteen tulisi olla yksinkertainen ja edetä loogisesti. Tekstin sisäisiä viittauksia kannattaa välttää. Aikuisille kirjoittaessa on tärkeää muistaa käyttää aikuisille sopivaa kieltä. Vaikka teksti on kirjoitettu selkeästi, se voi olla kuitenkin monipuolista ja elävää. Viimeinen tärkeä seikka on tarkistaa teksti. (Leskelä & Virtanen 2005, 12–14.) Paras tapa on pyytää palautetta selkokielen asiantuntijalta tai kohderyhmään kuuluvilta lukijalta (Virtanen 2009, 104). Tärkeää on, että palautetta pyytää sekä selkokielen käyttäjiltä että asiantuntijalta. Asiantuntija osaa yleensä antaa palautetta rakenteen ja sisällön hajanaisuudesta, koska hänellä on siihen vaadittavat tekstin analysoinnin taidon. Tällaisia taitoja ei voida olettaa olevan esimerkiksi kehitysvammaisella selkokielen käyttäjällä. (Kulkki-Nieminen & Leskelä 2015, 53–54.)

3.2 Typografia selkokielessä

Itkonen suosittelee artikkelissaan selkokiehisen tekstin fontiksi esimerkiksi Bemboa. Bembossa yhdistyy selkokiehelle tärkeät ominaisuudet. Yleisesti selkojulkaisuihin kannustetaan käyttämään antiikvafontteja. Antiikvafonteissa ylöspäin kulkevat viivat ovat ohuempia ja alaspäin kulkevat paksumpia, jolloin kirjaintyyli on kaksivahvuista. Sen lisäksi antiikvoissa kirjaimen päädyissä on vaakasuorat pääteviivat. Antiikvoja on erityylyisiä, ja selkojulkaisuihin niistä suositellaan renessanssiantiikvoja, joissa ei ole liian suurta paksumvaihtelua. Bembo on yksi muakaelma juuri näistä renessanssiantiikvoista. Siinä on sopivan selkeä kaksivahvuisuus ja yksinkertaiset pääteviivat. (Itkonen 2005, 72–73.)

Suuraakkoset eli versaalit ovat selkokiehisen lukijan näkökulmasta vaikeampia hahmottaa. Versaaleilla kirjoitettu teksti on tasapaksua, eivätkä eri kirjaimet erotu toisistaan selkeästi. Sen vuoksi tulee suosia pienaakkosia eli gemenoita myös otsikoissa. Versaaleja kannattaa käyttää vain erityistapauksissa. (Itkonen 2005, 74–75.) Selkokeskus (2015) suosittelee vertailemaan eri fonttien kirjainkokoja. Fonttikoko esimerkiksi fontissa Bembo oli pienempää kuin sama fonttikoko Arialfontissa. Selkokeskuksen (2015) suositus selkojulkaisuihin kirjainkooksi on 9–16 pistettä. Rivivälin suuruus on yksi tärkeä tekijä tekstin selkeyden kannalta. (Selkokeskus 2015.) Välistyksen on oltava riittävä ilmavaa, jotta tekstiä on helpompi seurata (Rajala 1990, 36).

Selkokiehiseen julkaisuun suositeltu rivin pituus on enintään 55–60 merkkiä väli-merkit mukaan lukien. Lukeminen tapahtuu siten, että silmä poimii 5–10 merkkiä kerrallaan. Yhdellä rivillä 55–60 merkkiä antaa optimaalisen tauotuksen rivin vaihtumiseen. (Itkonen 2005, 76–86.) Teksti suositellaan latomaan siten, että yhdelle riville pyritään sisällyttämään yksi ajatuskokonaisuus. Selkotekstissä pyritään välttämään tavutusta ja jättämään tekstin oikea reuna tasaamattomaksi eli liehupalstaksi. Heikon lukijan voi olla vaikea ymmärtää tavujakoa. Kappalejako näytetään selkokiehisisessä tekstissä jättämällä kappaleiden väliin selkeä väli. Sennystä ei käytetä. (Selkokeskus 2015.)

4 SELKOKUVAT YMMÄRTÄMISEN TUKENA

Kuvan ymmärtäminen on kognitiivinen taito, joka kehittyy hitaasti. Kehitysvammaiset ihmiset eivät saavuta sitä helposti. Ääriiviipirroksat saattavat olla helpompia ymmärtää, kuin valokuvat tai niihin verrattavat realistiset piirroskuvat. Kuvien käyttö tekstin sijaan ei ole kannattavaa, jos ihminen ei ymmärrä kuvien oletettua merkitystä. Kuvien käyttöä on kuitenkin usein puolustettu siksi, että ihmisen on mahdollista tunnistaa siinä olevat asiat. Tärkeintä kuitenkin on, että kuva on hyvä väline, mikäli se auttaa katsojaansa ymmärtämään. (Martinsen & Tetzchner 1999, 35–36.)

Selkokuvat ovat selkokieleen rinnastettava kuvittamisen muoto. Kuva toimii usein tehokkaasti tekstin tukena. Selkeä kuva auttaa hahmottamaan esimerkiksi eri asioiden ulkonäköä, jonkin asian lukumäärää, maantieteellisiä sijainteja ja erilaisia vertailuja. Selkokuvissa tavoitteena on luoda helposti luettava kuva, jossa muun muassa asettelu, taustatekijät ja värit on mietitty niin, etteivät ne häiritse kuvan perimmäisen viestin välittymistä. Kuvasta tulisi välittyä selkeästi juuri se asia, jota sillä halutaan viestittää. (Virtanen 2009, 132,138.)

Selkokuvista löysimme meille hyödyllisen opinnäytetyön, Jenni Jolkkosen (2015) Kuvituskriteeristön luominen oppimateriaalin selkokuvitusta varten oppimis- ja ohjauskeskus Mäntykankaalle. Jolkkonen on onnistunut luomaan kätevän ja käytännöllisen ohjenuoran selkokuvittamista varten. Jolkkonen mainitsee tärkeänä seikkana esimerkiksi kontrastin luomisen taustasta. Tätä toteutimme piirtämällä hahmot selkein ääriviivoin ja värittämällä vain olennaiset asiat kuvista.

4.1 Informatiivinen kuva

Selkokuvilla voi olla erilaisia tarkoituksia. Pertti Rajala (1990) pohtii kirjassaan Selkokirjoittajan opas arvostetun ruotsalaisen kirjallisuuden ja kuvataiteen tutkijan Ingamaj Beckin käsitystä siitä, mitä selkokuvitus voi olla. Rajala ymmärtää Beckin teorian siten, että selkokuvan tarkoitus voi olla joko konkretisoida asiaa

tai luoda mahdollisuus oman mielikuvituksen laajemmalle käytölle. Rajalan mukaan Beck nostaa taiteessa teoksen käsittelyn ensimmäiseksi prioriteetiksi, ja selkeyttäminen tulee vasta toissijaisena. (Rajala 1990, 32–33.)

Monitulkintaisuus ei ole selkokuviissa kiellettyä, mutta kuvan tarkoitus on oltava selvillä. Kuvat voidaan jakaa kahteen pääryhmään, joita ovat tietokuvat ja taidekuvat. (Virtanen 2009, 132–133.) Informatiivisen kuvan on hyvä korostaa olennaista informaatiota. Turhia yksityiskohtia on syytä välttää, jotta lukijan huomio ei harhaudu niihin. Informaatio ei saa peittyä myöskään muihin kuvantulkintaa vaikeuttaviin tekijöihin. (Rajala 1990, 31.)

4.2 Selkokuvan luominen

Selkokuvittamisesta kertovaa kirjallisuutta löytyy melko vähän. Selkokuvittamisessa on hyödyllistä miettiä samoja asioita kuin kirjoittamisessa, mutta kuvittamisen näkökulmasta. Selkokirjoittamisen ohjeita käsitelimme jo aiemmin, mutta miten niitä voi soveltaa kuvittamiseen?

Sisältöä mietittäessä idea on sama kuin kirjoittaessa. Mitä halutaan kuvalla tuoda ilmi ja kenelle? Kuvasta kannattaa jättää kaikki ylimääräinen pois, jotta se ei peitä pääasiaa. Tätä voi verrata kirjoittamisessa myös aiheen rajaamiseen. Yhteen kuvaan ei kannata upottaa liikaa asioita. Sanastoa voi verrata kuvassa näkyviin asioihin. On hyvä pysytellä varsin arkipäiväisissä esineissä ja asioissa. Jos kuvassa on taustalla esimerkiksi gramofoni tai muu yllättävä esine, voi se sekoittaa lukijan ajatukset ja johtaa ne muualle aiheesta. (Virtanen 2009, 133.)

Tekstiä kirjoittaessa kehoitetaan pitämään rakenne yksinkertaisena. Kuvaa suunnitellessa tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kuva pidetään yksinkertaisena. Kuva ei saa olla liian laaja, ja siinä ei saisi tapahtua montaa asiaa samaan aikaan. On järkevämpää erotella eri vaiheet erillisiksi kuviksi kuten kirjoittaessa asiat jaettaisiin lauseiksi. Kirjoittaessa kehoitetaan kiinnittämään huomiota aikuisille sopivaan tekstiin (Virtanen 2009, 138). Ohjetta voisi soveltaa kuvittamiseen

siten, että kuvittaessa vältetään lapsille ominaiseen piirtämiseen käytettävää tyyliä, kuten esimerkiksi eläinhahmojen käyttämistä ihmisen tilalla, tai mittasuhteiden muokkaamista epätodellisemmiksi. Lapsellista tyyliä kannattaa välttää, jotta kuvitus ei tunnu luotaantyöntävältä aikuisista lukijoista. On huomattu, että selkokirjassa jo pelkkä lapsellinen kansikuva voi saada aikaan sen, että koko kirja jää valitsematta (Virtanen 2009, 138.) Tavoitteenamme mukaan on hyödyllisintä tavoitella selkeää ja asiallista tyyliä, joka kuvaa asiat mahdollisimman todenmukaisina. Kuten kirjoittamiseen myös kuvittamiseen sopii lopputuloksen tarkistuttaminen joko asiantuntevalla henkilöllä tai aidolla asiakasryhmän edustajalla.

5 SELKOKIELELLE MUKAUTTAMISEN JA KUVITTAMISEN PROSESSI

Koripallo oli aiheena meille molemmille melko vieras, joten perinpohjainen tutustuminen sääntöihin aluksi oli tarpeen. Siksi aloitimme tutustumalla Unified-koripalloon sekä yleisesti koripalloon. Ketonen kävi 20.1.2019 Vantaalla Unified-koripallo –turnauksessa tutustumassa lajiin. Siellä hän keskusteli yhteistyökumppaneidemme Sari Vahersalmen ja Milla Haglundin kanssa. Ketonen sai myös perehdytystä koripallon sääntöihin Leppävaaran Pyrinnön pelaajan omaisilta peliä seuratessa. Vahersalmi ja Haglund lupautuivat molemmat yhteistyöhön ja avuksi, mikäli koripallon sääntöihin tai Unified-koripallon pelaamiseen liittyen tulisi kysyttävää. Vahersalmi lupasi antaa palautetta kuvistamme.

Kävimme 3.3.2019 Kaarinan Ura Basketin Unified-joukkueen harjoituksissa havainnoimassa. Siellä saimme palautetta pelaajilta testivaiheessa olevista kuvista. Saimme lisänäkemystä siihen, miten tiettyjä tilanteita kannattaisi piirtää. Pohdimme erityisesti sitä, miten koripallokentän rajoja kannattaisi esitellä kuvissa. Halusimme pitäytyä mahdollisimman selkeissä kuvakulmissa ja yritimme siksi löytää myös kentän rajojen piirtämiseen järkevän kuvakulman. Saimme Ura Basketin valmentajasta Pia Heinosta todella innostuneen yhteyshenkilön. Myöhemmin prosessin aikana saimme Heinolta ja koko joukkueelta paljon ideoita varsinkin kuvitukseen liittyen. Kävimme heidän harjoituksissaan useamman kerran katsoemassa harjoituksia ja testaamassa kuvia. Kontakti asiakasryhmän jäseniin oli erityisen tärkeä, sillä heidän palautteensa kuvista oli meille todella arvokasta. Materiaalista saamastamme palautteesta kerromme lisää kappaleessa 5.5 Materiaalin testaaminen ja tarkistuttaminen.

Piirtämistä varten tarvitsimme erilaisia tarvikkeita kuten paperia ja kyniä. Lisäksi meidän tuli hallita piirustustekniikka valitsemillamme välineillä. Meidän oli tehtävä paljon harjoitusversioita, jotta viralliset kuvitukset sujuvat ilman suurempia ongelmia ja saamme parhaat versiot aikaiseksi.

5.1 Perehtyminen Unified-koripalloon

Perehdyimme aiheeseen liittyvään materiaaliin muun muassa Unified-koripalloon liittyen. Tutustuimme koripallon sääntöihin ja eri koripalloseurojen sivuihin. Kävimme lisäksi tutustumassa muutamien eri seurojen Unified-koripallotreeneihin. Meillä oli yhteyshenkilöinä Unified-koripallon asiantuntijoita, joilta saimme kysellä tarvittaessa vielä lisäneuvoa ja selvitystä epäselviin asioihin. Lisäksi meillä on tuttuja koripalloharrastajia, joilta pystyimme kysymään neuvoa esimerkiksi sääntöihin liittyen. Aloitimme selkokielistämisen ja -kuvittamisen vasta, kun tuntui, että osaamisemme aiheesta oli tarpeeksi hyvällä tasolla.

Selkokieleen liittyen oli melko helppo löytää lähteitä. Unified-koripalloon liittyen hyödynsimme paljon eri koripalloseurojen internetsivuja sekä yhteyshenkilöitämme Sari Vahersalmea ja Milla Haglundia, joilla on käytännön kokemusta Unified-koripallosta. Heidän kauttaan saimme tietoa lähteistä, joita emme alun perin olleet itse löytäneet. Selkokuvittamiseen ei löytynyt yhtä paljon lähdemateriaalia, mutta käytimme hyödyksi materiaalia kuvittamiseen ja selkokieleen liittyen. Näitä yhdistelemällä saimme mielestämme luotua hyvän selkeän kokonaisuuden.

5.2 Mukautettavien sääntöjen valitseminen

Unified-koripallossa käytetään virallisia koripallon sääntöjä. Viralliset koripallon säännöt ovat kuitenkin hyvin laajat ja sisältävät paljon erikoistilanteisiin liittyvää tietoa. (Sari Vahersalmi, henkilökohtainen tiedonanto 20.1.2019.) Sari Vahersalmen (henkilökohtainen tiedonanto 20.1.2019) mukaan moni sääntö on itse pelaajan näkökulmasta toissijainen. Säännöissä määritellään muun muassa, että joukkueen pelaajien sukkiin väriin tulee olla yhtenevä ja sukkiin tulee olla näkyvissä (Koripalloliitto 2018b). Kun tavoitteena on harjoituksia ja pelaamista helpottavat yksinkertaiset säännöt, tulimme siihen tulokseen, että edellä mainitun kaltaiset säännöt ovat toissijaisia. Niiden sisällyttäminen lopulliseen materiaaliin olisi tuonut niin paljon lisää sivuja, että materiaalin käyttäminen hankaloituisi olennaisesti.

Pohdimme pitkään, mitä sääntöjä karsimme niin, että selkokielelle mukautetuista säännöistä muodostuisi mahdollisimman hyödyllinen kokonaisuus. On otettava huomioon, että Unified-koripalloa pelataan monella eri sarjatasolla. Tasoja löytyy aloittelevista juniorijoukkueista alkaen ykkösliigaan asti. (Sari Vahersalmi, henkilökohtainen tiedonanto 20.1.2019.) Esimerkiksi keväällä 2019 Suomen naisten Unified-joukkue voitti Abu Dhabissa Special Olympics -kesämaailmankisoissa kultaa (Koripalloliitto 2019). Sääntöjä noudatetaan joukkueen sarjataso huomioiden. Ykkösliigassa pelataan tarkoilla ja virallisilla koripallon säännöillä. Ykkösliigassa pelaavat pelaajat ymmärtävät monimutkaiset säännöt, joten he ymmärtävät yleensä hyvin puhuttuja tai yleiskielisiä ohjeita. (Sari Vahersalmi, henkilökohtainen tiedonanto 20.1.2019.) Tästä syystä olemme pyrkineet tekemään säännöt sellaiselle sarjatasolle, että niistä on mahdollisimman paljon hyötyä. Yleensä, jos pelaajilla on sen tasoisia puheen- tai tekstinymmärtämisen vaikeuksia, että he hyötyvät suuresti selkokielistä ja -kuvitetuista ohjeista, pelataan sellaisilla säännöillä, joissa ei mennä kovin pitkälle teknisissä asioissa. Selkokielistä säännöistä hyötyvät eniten henkilöt, joilla on kielen hahmottamisessa ja ymmärtämisessä vaikeuksia. Tällöin sääntöjen kohderyhmä pelaa koripalloa oletettavasti alemmalla sarjatasolla, jolloin senkin vuoksi edistyneemmät säännöt voi jättää pois. (Sari Vahersalmi, henkilökohtainen tiedonanto 20.1.2019.)

Toinen peruste tiettyihin sääntöjen osiin keskittymisessä on se, että koripallon virallisiin sääntöihin tulee aika ajoin muutoksia. Muutoksia ei yleensä tule yleisimpiin perussääntöihin, vaan joihinkin pienempiin seikkoihin. Näin ollen selkokielistä ja -kuvitetut säännöt pysyvät todennäköisemmin ajankohtaisina, kun keskitymme pelin kannalta oleelliseen. Nämä tietyt perussäännöt tulevat todennäköisesti pysymään samoina pitkään. (Sari Vahersalmi, henkilökohtainen tiedonanto. 20.1.2019.) Viime vuosien sääntömuutoksia tutkiessa huomaa, että muutokset koskevat melko yksityiskohtaisia tilanteita. Esimerkiksi vuoden 2018 lopulla sääntöihin tuli muutos, jonka mukaan epäurheilijamaista virhettä seuraavien vapaaheittojen jälkeinen sisäänheitto heitetään etukentän sisäänheittoviivalta. (Koripalloliitto 2018a.) Tämän tasoiset muutokset eivät vaikuta tuottamaamme materiaaliin, koska emme käsittele siinä näin pitkälle edenneitä tilanteita.

5.3 Selkokielelle mukauttaminen

Etsimme selkokielisiä oppaita tai ohjeita, kuten esimerkiksi Raija Siekkisen RAI-kuvia: kuvaohjeita kädentöihin selkokielellä (2012), jotta näimme millaisiin ratkaisuihin muut selkokielisten ohjeiden ja sääntöjen kirjoittajat ovat päätyneet. Tutustuimme Selkokeskuksen kirjoitusohjeisiin ja Diakonia-ammattikorkeakoulusta saamaamme oppimateriaaliin.

Aloitimme tutustumalla selkokieleen, sillä koripallon sääntöjen selkeyttäminen ja selkokielistäminen teki sääntöjen sisäistämisestä meille helpompaa. Selkokielinen versio auttoi meitä itseämme hahmottamaan säännöt helpommin, jolloin kuvitukseen vaadittava aiheen rajaaminen ja ohjeen perimmäisen syvämerkityksen löytäminen helpottui.

Kuten kerroimme luvussa 3 Selkokielen perustaa, kappalejako on tärkeässä osassa selkokielisessä tekstissä. Päädyimme melko tiheään kappalejakoon, sillä niin saimme jaettua säännöt selkeiksi kokonaisuuksiksi. Yksi kappale käsittelee aina yhden kokonaisuuden. Tiheä kappalejako helpotti tekstin asettelua sivulle. Halusimme että sivut toimivat myös yksittäisinä, eikä yksi kokonaisuus jatku sivulta toiselle. Tämä auttoi siinä, että kuvien asettelu tekstiin nähden on helpompaa ja tekee säännöistä lukijalle selkeämmät. On perusteltua sisällyttää yksi ajatuskokonaisuus yhdelle riville, kuten mainitsimme selkokielen perusteissa. Esimerkiksi sivulla 13 (Liite 1), olemme käsitelleet kaksoiskuljetusta. Sivua voi käyttää yksittäin infopakettina kaksoiskuljetuksesta. Mutta se on myös osa sääntöjen kokonaisuutta.

Selkokielelle mukautimme sääntöjä liittyen pelaajiin, virheisiin, rikkeisiin ja pisteisiin. Kerroimme mukautuksessa koripallokentän rajoista, sekä tarkemmin pelaajamääristä joukkueissa. Tekstistämme tulee ilmi keitä joukkueeseen kuuluu ja ketkä valvovat peliä. Koripalloliiton (2018b) julkaisemissa koripallon virallisissa säännöissä joukkueista kerrotaan näin:

”Kumpaankin joukkueeseen kuuluu:

- enintään 12 pelikelpoista joukkueen jäsentä ml. joukkueen kapteeni
- valmentaja ja joukkueen halutessa apuvalmentaja
- enintään 7 joukkueen avustajaa, jotka saavat istua joukkuepenkillä ja joilla on erityistehtävä, esim. joukkueenjohtaja, lääkäri, fysioterapeutti, tilastoiija, tulkki.

Viisi joukkueen jäsentä kummastakin joukkueesta on kentällä ottelun ollessa käynnissä, ja heitä voidaan vaihtaa.”

Tämän saman asian olemme tiivistäneet ja mukauttaneet selkokielelle siten, että kerromme lyhyesti (Liite 1) pelaajat-otsikon alla sivulla 7, kuinka monta pelaajaa kuuluu joukkueeseen ja montako heistä on kentällä yhtä aikaa. Sen jälkeen kerromme Unified-koripalloon liittyvistä pelaajista. Näitä ovat partneripelaajat ja liivipelaaja. Koska näihin ei ole koripallon virallisissa säännöissä selvitystä, käytimme henkilökohtaisia tiedonantoja täydentämään säännöt Unified-joukkueille sopiviksi.

Selkokielisten sääntöjen työstämiseen käytimme paljon aikaa, sillä sääntöjen rajaaminen vaati paljon ajattelua ja perustelua. Joskus jonkin säännön pois jättäminen vain tuntui hyvältä ratkaisulta, mutta sen perustelemista piti tarkastella monesta näkökulmasta. Haasteita selkokielelle mukauttamisprosessissa meille tuotti pitkien asiakokonaisuuksien tiivistäminen tai omien liian pitkien mukautettujen lauseiden hajauttaminen useammaksi lauseeksi. Kuten mainitsimme luvussa 3.1 Kirjoitusohjeet, lauseenvastikkeita suositellaan välttämään selkotekstissä. Niiden karsiminen oli meille haastavaa. Käytämme itse kirjoittaessamme paljon lauseenvastikkeita, joten aluksi lähes jokainen lause alkoi automaattisesti niillä. Ajan kanssa selkokielistä tekstiä alkoi syntyä vaivattomammin.

Mukauttaessamme sääntöjä selkokielelle käytimme apuna ääneen lukua. Jos emme olleet varmoja miten lause kannattaisi muotoilla selkeimmin, luimme lausevaihtoehtoja ääneen toisillemme tai muille ihmisille. Luetun ymmärtäminen ja kuullun ymmärtäminen ovat kaikilla eri tasolla, ja lauseiden miettiminen monelta kantilta on aina hyödyksi. Sääntöjä tullaan hyödyntämään myös sellaisten pelaajien kanssa, jotka eivät itse osaa lukea. Tällöin tekstin toimiminen ääneen luetuna korostuu.

Lisähaasteen tekstin kirjoittamiseen toi se, että Rajalan (1990, 24) mukaan selkokielisessä tekstissä tulee välttää erityissanastoa, kuten ammattikieltä. Tässä tapauksessa, kun säännöt ovat tiettyyn lajiin liittyvät, on erityissanastoa käytettävä tekstissä. Ajattelimme, että se on tarkoituksenmukaista, koska näin koripallosanasto tulee tutuksi lukijalle. Kaikki lajin ominaiset käsitteet on kuitenkin aina avattu, jotta tekstiä olisi helppo ymmärtää, vaikka termit olisivat vieraita. Kun uusi termi mainitaan ensimmäisen kerran, olemme lihavoineet sen, jotta lukijan on helppo hahmottaa vieras sana. Esimerkiksi emme muuten olisi käyttäneet termiä layup, mutta koska se on käytössä harjoituksissa ja on pelaajien hyvä tuntee, ajattelimme että se on olennaista tulla esille säännöissä. Jos keksimme tietyille termeille ”helpotettuja” nimiä, on sekavaa, jos käytännössä niistä puhutaan eri nimillä.

Selkotekstin ymmärrettävyyden varmistamiseksi suositellaan tekstin luetuttamista selkokielen asiantuntijalla (Kulkki-Nieminen & Leskelä 2015, 54). Me tarkistutimme ja testasimme tekstimme useaan otteeseen. Tarkistuksesta ja testaamisesta kerromme enemmän luvussa 5.5 Materiaalin testaaminen ja tarkistuttaminen. Selkokielelle mukautetut säännöt valmistuivat 19.2.2019. Tämän jälkeen siirryimme piirtämiseen.

5.4 Selkokuvien piirtäminen

Käytimme piirtämiseen ohjenuorana muutamia suurempia oppaita, kuten Näin piirät ihmisen (2016). Yritimme eri piirtämisohjeita noudattamalla löytää meille sopivan tyylin, joka on tarpeeksi yksinkertainen. Emme pyrkineet realistiseen ja erittäin tarkkaan piirtämiseen vaan enemmänkin selkeiden ja helposti tunnistettavien hahmojen havainnollistamiin kuviin. Tarvitsimme ohjeita ja lähteitä varsinkin oikeiden mittasuhteiden löytämiseen, jotta saimme kuvista mahdollisimman ymmärrettäviä.

Olemme molemmat kiinnostuneita piirtämisestä. Kahden erilaisen piirtäjän jälestä meidän oli saatava yhdisteltyä yhteinen tyyli, joka on ymmärrettävä ja helpolukuinen. Kiinnostus oli siis hyödyksi, sillä piirtäminen oli hankalaa. Halusimme

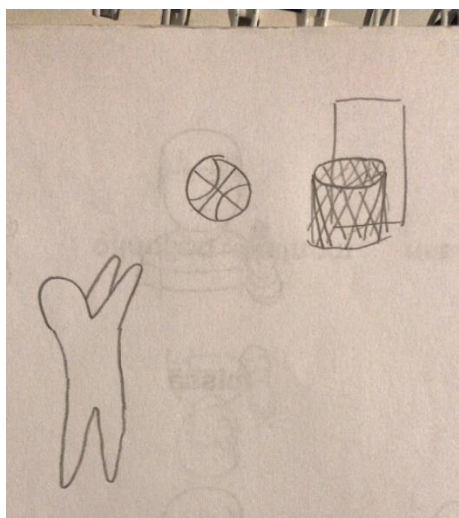
varata paljon aikaa kuvittamiselle, sillä koimme sen aikaa vievämmäksi ja haastavammaksi, kuin selkokielelle mukauttamisen. Se oli hyvä, sillä kuvittaminen vei todella paljon aikaa. Kuvittamisessa erityisesti tarvitsimme paljon palautetta eri vaihtoehtojen välillä.

Kun selkokielinen versio oli valmis, aloitimme kuvien piirtämisen. Aluksi halusimme laajentaa näkökulmaamme piirtämiseen ja graafiseen suunnitteluun. Tutustuimme lähdekirjallisuuteen, jotta saisimme syvennettyä tietouttamme erilaisien kuvitusratkaisujen takana. Löysimme muutaman kirjan, joista oli meille hyötyä, muun muassa Helmiriitta Honkasen (2003) Arjen grafiikkaa sekä Ismo Loivamaan (2002) Kotimaisia lastenkirjakuvittajia. Näiden teosten avulla pääsimme sisään graafisen suunnittelun maailmaan, vaikka emme näistä teoksista ottaneet käyttöön suoranaisia ohjenuoria piirtämiseen. Näistä kirjoista saimme näkökulmaa varsinkin värien käyttöön ja hahmojen ulkonäköön. Kotimaisia lastenkirjojenkuvittajia (2002) käsitteli paljon eri kuvittajien valintoja hahmojen tyylistä. Luettuamme, miksi tietyt kuvittajat ovat päätyneet tiettyihin tyyliin, osasimme perustella paremmin tähän projektiin sopivaa piirtotyyliä. Meidän tekstimme ja kuvitustyyliimme on tarkoitus pysyä hyvin asiallisena ja faktapohjaisena. Tämä eroaa hyvin paljon esimerkiksi mielikuvituksellista ja taiteellista kuvitustyyliä edustavan lastenkirjakuvittajan Anna-Liisa Hakkaraisen tyylistä. Kun Hakkarainen kuvittaa hyvin symbolista ja satumaista kirjaa, hänen kuvituksensa tarkoituksena on auttaa tunnelman luomisessa, mielikuvituksen vapauttamisessa ja symboliikan kuvaamisessa (Aarnio 2002, 19–25).

Aluksi tarvitsimme apua ihmisen fysiikan ja mittasuhteiden hahmottamiseen. Vaikka emme piirtäneet realistisella tyylillä, halusimme, että ihmisemme olisivat kuitenkin mahdollisimman aidossa mittasuhteessa. Myös istuvan ja ylös tai pois päin katsovan ihmisen piirtämiseen haimme tukea kirjallisuudesta. Eri asennoissa olevan ihmisen piirtämisessä on erityisesti otettava huomioon lyhennykset, joita hyödynnetään eri asentojen kuvaamiseen (Näin piirrät ihmisen 2016, 15, 40, 94–95, 120).

Aloitimme hyvin yksinkertaisista ja nopeista harjoitusversioista, joiden kautta mietimme piirtämisen tyyliä (Kuva 1). Huomasimme, että liian realistiseen kuvaan

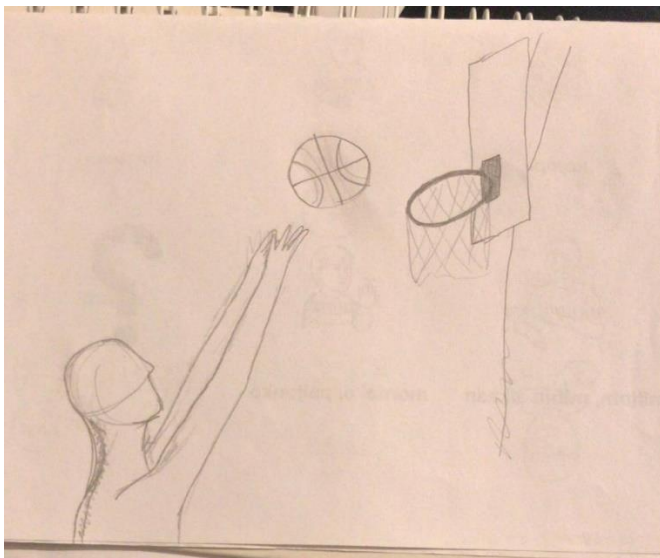
pyrkiminen on turhaa ja itse asiassa jopa haitallista. Realistisen kuvan piirtämiseen menee paljon aikaa, eikä se ole selkeyden puolesta järkevää. On todettu, että piirros on usein helpompi hahmottaa kuin valokuva (Jolkkonen 2015, 27). Valokuvassa valo ja varjo luovat kuvaan epäselvyyttä ja kuvassa on usein liikaa asiaa taustalla. Jos pyritään liian realistiseen, ikään kuin valokuvamaiseen piirrokseen, päätelimme, että nämä selkeyttä verottavat seikat läsnä myös piirroksessa.

KUVA 1. Ensimmäinen vedos

Harkitsimme eräänlaisen piirroshahmon luomista kuvitusta varten. Päädyimme lopulta kuitenkin tavoittelemaan oikean ihmisen näköistä hahmoa, emmekä alkaneet karrikoimaan produktia varten sarjakuvamaista hahmoa (Kuva 2).

Selkokieltä kirjoittaessa kehoitetaan kirjoittamaan aikuisille sopivaa kieltä aikuisille (Leskelä & Virtanen 2005, 14). Aikuiset asiakkaat eivät halua, että heille puhutaan tai kirjoitetaan kuten lapselle. Tämän mielessä pitäen päädyimmekin piirtämään mahdollisimman neutraalit hahmot kuviin. Tavoittelimme aikuismaista ilmettä, joka on tarpeeksi yksinkertainen mutta ei sarjakuvahahmon kaltainen.

KUVA 2. Myöhempi vedos

Tapasimme Ura Basketin Unified -joukkueen muutaman kerran ja saimme heidän pelaajiltaan palautetta kuvista. Piirtämämme kuvat saivat positiivista palautetta juuri aikuismaisesta tyylistä. He harmittelivat sitä, että usein kuvat ovat liian lapsenomaisia ja niiden käyttö tuntuu nololta. Meidän piirtämämme kuvat tuntuivat heistä heti siltä, että ne oli suunnattu aikuisille. Tässä vaiheessa kuvat olivat vielä testivaiheessa ja pelaajat toivoivat niihin lisää värejä. Tämän kirjasimme heti muistiin ja aloimme suunnitella, kuinka lisääsimme värejä kuviin.

Pyrimme siihen, että kuvissa olisi mahdollisimman vähän turhia yksityiskohtia. Kuvan viesti välitty parhaiten, kun kuvassa on käytetty mahdollisimman vähän elementtejä (Jolkkonen 2015, 27). Tarkoituksemme oli pitää kuvat mahdollisimman loogisessa suhteessa toisiinsa. Jolkkoson (2015, 27) mukaan varsinkin kuvien kesken vaihteleva kokosuhte voi hämätä lukijaa. Mikäli päädytään käyttämään vaihtelevaa kuvien suhdetta, pitää siitä ilmoittaa kuvan kuvatekstissä. Esimerkiksi kokosuhteeltaan suurennetusta kuvasta tai erikoisesta kuvakulmasta on aina ilmoitettava kuvatekstissä.

Martinsen ja Tetzchner (1999) antoivat hyvän esimerkin kirjassaan Johdatus puhetta tukevaan ja korvaavaan kommunikointiin, jonka mukaan esimerkiksi lasten kuvakommunikaatiossa käytetään usein valokuvia tutuista esineistä ja asioista.

Näin lapsi kuitenkin sisäistää kyseisen kuvan tarkoittavan vain kyseistä asiaa, kuten perheen autoa. Perheen auton kuvaa ei voida käyttää tarkoittamaan yleisesti sanaa auto. (Martinsen & Tetzchner 1999, 37.) Tästä syystä pyrimme minimoimaan yksityiskohdat työstämme, jotta kuvasta ei syntyisi vääriä mielikuvia. Jos piirroksessa salissa on jokin iso eroavaisuus omaan saliin, esimerkiksi katso- tai vaikka liila lattia, on vaikea mieltää esimerkkikuvan sali omaksi saliksi tai miksi tahansa muuksi saliksi, jossa on pelaamassa ja näin sisäistää säännöt koskemaan myös itseään. Yksityiskohtien karsiminen selkeyttää kuvaa yleensä huomattavasti (Jolkkonen 2015, 51).

Kun piirsimme kentästä kuvia, tajusimme voivamme hyödyntää niitä useassa kuvassa. Kuvassa 3 näkyy, miten olemme käyttäneet yhtä kentän kuvaa ja erillistä palloa heittävää ihmistä hyödyksi useassa kuvassa. Siirtämällä irtonaista hahmoa olemme saaneet luotua pohjan kuville heitto kolmen pisteen rajan takaa sekä vapaaheitto. Hahmoja siirtämällä ja lisäämällä saimme ylläpidettyä kuvien välillä jatkuvuutta. Kun kuvissa pelikentän tausta pysyy samannäköisenä, on helpompi kiinnittää huomio aina siihen asiaan, joka kuvissa muuttuu.

KUVA 3. Saman taustakuvan hyödyntäminen useassa eri kuvassa.

Emme löytäneet jotain tiettyä urheilulajia varten tehtyjä selkokiekisiä ohjeita, mutta halusimme vertailun vuoksi jonkin selkokiekisen materiaalin nähdäksemme millaisiin ratkaisuihin muut selkokiekisten ohjeiden ja sääntöjen kirjoittajat ovat päätyneet asettelun suhteen. Löysimme hyödyllisen esimerkkimateriaalin Raija Siekkiseltä (2012), joka on kirjoittanut kirjan RAIkuvia: kuvaohjeita kädentöihin selkokielellä. Ohjeiden lomassa on aina lisäksi kuva, joten tämä materiaali oli meille hyödyllinen sääntöjä mukauttaessamme ja kuvitusta lisätessämme. Käy-

timme tätä yhtenä esimerkkinä omaa tuotetta valmistellessamme, varsinkin asetelun ja sanamuotojen osalta. Oli mielenkiintoista nähdä, miten joku muu oli yhdistänyt kuvia selkokielisten ohjeisen kanssa.

Yhdistimme selkokielelle mukautetut säännöt ja selkokuvat yhdeksi kokonaisuudeksi skannaamalla kuvat tietokoneelle, ja yhdistämällä ne Word-tiedostoon sääntöjen rinnalle. Päädyimme aseteluun, jossa paperi on vaakatasossa. Näin saimme kuvista riittävän suuret. Toivomme, että selkokielinen teksti ja selkokuvat vastaavat mahdollisimman tarkasti toisiaan ja näin tukevat toistensa ymmärrettävyyttä.

5.5 Materiaalin testaaminen ja tarkistuttaminen

Ennen lopullisten kuvien piirtämisen aloittamista konsultoimme yhteyshenkilöämme. Halusimme varmistaa, että olemme varmasti samaa mieltä siitä, millaiset kuvat toimisivat parhaiten. Tämän jälkeen aloitimme kuvittamisen ja lähetimme yhteyshenkilöllemme ensimmäiset vedokset. Saimme ensimmäisistä vedoksista palautetta, jonka pohjalta vielä muokkasimme kuvia. Muokkasimme tässä vaiheessa kuviin lisää värejä ja selkeytimme esimerkiksi vapaahaiton kuvaa lisäämällä siihen pelaajat ottamaan kiinni mahdollista levypalloa.

Yhteyshenkilömme palautteen jälkeen lähetimme tekstin tarkistettavaksi Diakoniammattikorkeakoulun suomen kielen ja viestinnän lehtori Katri Huoviselle. Häneltä saamamme palautteen perusteella muokkasimme selkokielistä tekstiä lukijaystävällisemmäksi. Selkeytimme muutamia lauseita ja pohdimme Huovisen kanssa joitakin sanavalintoja. Yhdistettyämme parannellun version sekä tekstistä että kuvista, lähetimme selkokieliset ja selkokuvitetut säännöt Selkokeskukselle tarkistukseen.

Selkokeskuksen palautteen perusteella päädyimme lisäämään otsikot lähes kaikkiin kappaleisiin. Lopputulos oli mielestämme paljon selkeämpi, ja sen vuoksi päädyimme erottelemaan kappaleita vielä lisää ja jakamaan useimmat kappaleet

omille sivuilleen. Näin saimme kuvat entistä paremmin näkyviin. Selkokeskuksesta saimme myös vinkkejä muutamiin kuviin, kuten esimerkiksi hyökkäyksen ja puolustamisen kuviin (Liite1). Alun perin ne olivat hieman epäselvät, mutta kun saimme ohjeen säilyttää väritetyn joukkueen puolen samana, kuvien looginen jatkuvuus teki niiden ymmärtämisestä helpompaa.

Piirrosvaiheessa otimme yhteyttä yhteyshenkilöihimme, joille lähetimme kuvat tarkastettavaksi. Saimme palautetta kuvista sekä valmentajilta että urheilijoilta. Kävimme esittelemässä kuvia Ura Basketille ja Loimaan Korikonkareille saadaksemme palautetta. Muokattuamme kuvia palautteen pohjalta kävimme jälleen keräämässä palautetta uusista parannelluista kuvista.

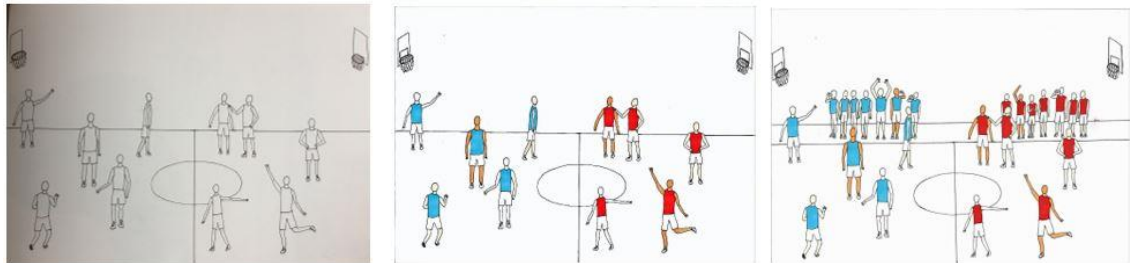
Aluksi käytimme vapaaheittoon vain yhtä kuvaa. Tämä kuva näkyy keskimmäisenä kuvassa 4. Sinä yksi ihminen on heittämässä vapaaheittoa vapaaheitoalueelta. Saimme palautetta Sari Vahersalmelta, että hänen kokemuksensa perusteella vapaaheiton kiinniotto voi tarvita lisää selvittämistä. Sen takia teimme sen lisäksi kuvan kuvaamaan sitä, miten vapaaheitossa asettaudutaan ottamaan palloa kiinni, jos vapaaheitto päättyy levypalloon. Tällaisten tilanteiden vuoksi koripalloa tuntevat henkilöt ovat olleet ehdottoman tärkeitä tätä opinnäytetyötä tehdessämme. Moni sääntö ja kuva vaativat lajia tuntevan ihmisen näkemystä, jotta niistä saadaan paras hyöty pelaajille.

KUVA 4. Vapaaheitto

Myös palaute pelaajilta oli meille tärkeää. Sellaiset, asiat, joita emme itse edes tajunneet tärkeiksi, nousivat heidän palautteestaan esille. Lisäsimme esimerkiksi

koripallolevyihin apuneliöt, kun saimme niistä palautetta. Kuvasta 5 näkee apuneliön lisäämisen vaikutuksen kuviin. Itse lisäys on pieni, mutta se lisää kuvien oikeellisuutta huomattavasti. Kuvasta näkee hyvin sen, miten joukkueiden pelipaitojen värittäminen auttoi helpottamaan pelaajien joukkueet todella selkeästi. Kuvasta 5 näkee, kuinka hyödynsimme yhtä kuvaa omana kuvanaan, ja uusia elementtejä lisäämällä saimme luotua samasta tilanteesta eri kuvan, jossa keskitytään muihin asioihin. Keskimmaisessä kuvassa halusimme, että huomio keskittyy siihen, että kentällä on viisi ihmistä molemmista joukkueista. Oikeanpuolimmaisessa kuvassa halusimme tuoda esiin molemmat joukkueet kokonaisina. On hyvä tiedostaa, että joukkueessa on 12 ihmistä, mutta yhtä aikaa kentällä on silti vain viisi pelaajaa.

KUVA 5. Apuneliöiden ja henkilöiden lisääminen

5.6 Valmis tuote

Opinnäytetyömme tavoitteena oli helpottaa uusien kehitysvammaisten koripalloilijoiden pelin ymmärtämistä ja sisäistämistä, sekä mahdollisesti tukea vanhojen pelaajien sääntöjen hahmottamista. Mukauttaessamme sääntöjä selkokielelle sekä kuvittaessamme niitä, oli tavoitteenamme helpottaa ja mahdollistaa harrastustoimintaa kehitysvammaisille henkilöille, joilla on ongelmia puheen ymmärtämisessä. Kuvat voivat auttaa myös henkilöitä, joilla on vaikeuksia hahmottaa pelin sääntöjä ja sitä kautta pelin kulkua. Lisäksi kuvitetut säännöt voivat helpottaa epäselvissä pelitilanteissa ratkaisemaan ongelman, tai pelin kulkuun liittyvän epäselvyyden. Halusimme, että säännöt ovat sopivan kokoiset ja helppokäyttöiset, jotta niiden käyttäminen harjoituksissa olisi sujuvaa. Epäselvässä tilanteessa

voidaan etsiä sivu kyseiseen tilanteeseen liittyen ja tarkistaa miten säännöt menevät.

Lopullisista säännöistä tuli 25 sivun pituiset (Liite 1). Teimme säännöt A4-paperille vaakatasossa. Valitsimme paperin kooksi A4 siksi, että sääntöjä on vielä helposti mahdollista kuljettaa mukana ja kuvat pysyvät riittävän isoina, että niistä saa selvää. Vaakatasossa saimme hyödynnettyä paperin leveyttä niin, että kuvalle jäävä tila on suurempi kuin pystyasennossa.

Joukkueessa pelaaminen auttaa kehittämään sekä sosiaalisia että pelillisiä taitoja (Loimaan Korikonkarit ry. Joukkueet. Unified-Koris). Näiden taitojen kautta pelaajat oppivat esimerkiksi tiimityöskentelytaitoja ja yhteishenkeä. Näillä taidolla on helpompi luoda kaverisuhteita joukkueesta ja sen ulkopuolelta. Selkokielelle mukautettujen ja kuvitettujen sääntöjen tavoitteena oli lisätä lajin saavutettavuutta.

Valmiissa produktissa (Liite 1) näkyy, millaiseen aseteluun päädyimme. Halusimme, että teksti ja sitä selventävä kuva ovat aina vierekkäin, sillä näin ne tukevat parhaiten toisiaan. Tällä tavoin myös Raija Siekkinen (2012) oli tehnyt teoksessaan RAIkuvia: kuvaohjeita kädentöihin selkokielellä ja hänen työstään totesimme sen itsellemme sopivaksi. Paperin leveyden vuoksi totesimme, että laajempaa kokonaisuutta kuvaavat kuvat, kuten kaikki joukkueen pelaajat, eivät erotu riittävän selkeästi, mikäli paperi on pystysuunnassa.

6 POHDINTA JA ARVIOINTI

Opinnäytetyömme mahdollisuuksia ovat selkokuvitetun materiaalin lisääminen ja sitä kautta myös tasa-arvoisuuden lisääminen. Vahvuuksiamme opinnäytetyön toteutusta varten olivat mielenkiintomme aiheeseen ja innostus piirtämistä kohtaan. Innostustamme lisäsi se, että työllemme on oikeasti tarvetta ja se tulee käyttöön. Haasteenamme oli yhtenäisen piirustustyylin löytäminen ja piirustusaiheen rajaaminen. On tärkeää, että kuvista tulee tarpeeksi selkeitä ja yksinkertaisia, mutta jotta asia välittyy (Rajala 1990, 31).

Huolenamme oli, että aihe saattaa laajeta huomaamatta. Huolestamme oli aiheellinen, sillä Ura Basketin valmentajia ja pelaajia tavatessamme saimme heiltä paljon uusia ideoita. Tämä on tietysti hyvä, sillä aihetta voi näin jatkaa esimerkiksi projektityön tai uuden opinnäytetyön merkeissä, mutta meidän ongelmanamme oli, että halusimme tehdä kaiken itse. Opinnäytetyön laajuuden ja aikataulun puitteissa emme kuitenkaan voineet näitä enää toteuttaa.

Valitsimme tämän aiheen, koska uskoimme sen kehittävän ammatillisuuttamme usealla eri osa-alueella. Halusimme päästä tekemään yhteistyötä tulkin asiakasryhmän kanssa. Unified-koripallon ja puhevammaisten tulkkauksen asiakasryhmissä on paljon päällekkäisyyksiä. Opinnäytetyötä tehdessämme käsityksemme siitä, miten tärkeää on ottaa asiakasryhmä mukaan prosessiin, kun heille luodaan jotain tuotetta, vahvistui. Opimme miten prosessin aikana voimme ottaa asiakasryhmän mukaan käytännössä. Uskomme, että tämä tarjoaa meille välineitä tulkin työhön.

Ammatillisuutemme on kasvanut myös siitä näkökulmasta, että osaamme nyt arvostaa ja käyttää hyödyksi eri yhteistyötahoja. Opinnäytetyötä tehdessämme olemme oppineet tekemään yhteistyötä erilaisten toimijoiden kanssa. Näitä olivat esimerkiksi Leppävaaran Pyrintö, Kaarinan Ura Basket, Loimaan Korikonkarit ja Selkokeskus. Tulevaisuudessa tulkkeina työskennellessämme pystymme hyödyntämään opinnäytetyöstä oppiamme taitoja, kuten piirtämistä ja selkokieltä

tulkkauksellisissa yhteyksissä. Rohkeutemme käyttää piirtämistä tulkkausmenetelmänä on kasvanut, ja osaamisemme selkokielisestä kommunikaatiosta on vahvistunut.

Mahdollisia jatkoprojekteja voisivat olla ainakin koripalloviittomien opetus koripallovalmentajille ja partneripelaajille sekä erilaiset kuvat tukemaan harjoituksissa tehtäviä harjoitteita. Olemme keskustelleet Leppävaaran Pyrinnön, Vantaan Pusihukkien sekä Kaarinan Ura Basketin Unified-joukkueiden jäsenten kanssa ja heidän kauttaan kuulimme myös muiden Unified-joukkueiden tarpeista. Erityisesti koripalloviittomia toivottiin kovasti, sillä ne helpottaisivat sekä pelissä että harjoituksissa usean pelaajan ohjaamista. Lisäksi huomasimme esimerkiksi sen, että harjoituksissa tehtävin harjoitteisiin osa pelaajista saattaisi tarvita kuvia selkeyttämään, mitä tehdään ja miksi.

Toivomme, että mahdollisimman moni joukkue ottaisi mukautetut sääntömme aktiiviseen käyttöön ja että ne helpottaisivat kaikkien pelaajien peliin osallistumista.

LÄHTEET

- Aarnio, A. (2002). Anna-Liisa Hakkarainen. Teoksessa *Kotimaisia lastenkirjan-kuvittajia*. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy
- Itkonen, M. (2005). Typografia ja luettavuus. Teoksessa *Toisin sanoen. Selkokielen teoriaa ja käytäntöä*. Helsinki: Oppimateriaalikeskus Opike
- Jolkkonen, J. (2015). *Kuvituskriteeristön luominen oppimateriaalin selkokuvi-tusta varten oppimis- ja ohjauskeskus Mäntykankaalle*. (Opinnäyte-työ, Savonia-ammattikorkeakoulu, viestinnän koulutusohjelma). Saatavilla 17.1.2019 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/95612/Jolkkonen_Jenni.pdf?sequence=1
- Koripalloliitto (2018b). Koripallon viralliset pelisäännöt 2018. Saatavilla 12.1.2019 https://basket.sites.avoine.com/site/assets/files/15512/koripallon_pelisaannot_2018_v1_1-1.pdf
- Koripalloliitto (22.3.2019). Suomen Unified-korisjoukkue voittoon Abu Dhabissa: ”Isompi porukka eli kahta haus Kempaa!” Saatavilla: <https://www.basket.fi/basket/uutiset/suomen-unified-korisjoukkue-hurmasi-abu-dhabissa-isompi-porukka-eli-kahta-hauskempaa/>
- Koripalloliitto (22.8.2018a). Muutoksia koripallon virallisiin pelisääntöihin. Saata-villa <https://www.basket.fi/basket/uutiset/muutoksia-koripallon-viral-lisiin-pelisaantoihin/>
- Kulki-Nieminen, A. & Leskelä, L. (2015). *Selkokirjoittajan tekstilajit*. Helsinki: Oppimateriaalikeskus Opike
- Leskelä, L. & Virtanen, H. (2005). Selkokielen ABC. Julkaistu teoksessa *Toisin sanoen. Selkokielen teoriaa ja käytäntöä*. Helsinki: Oppimateriaali-keskus Opike
- Loimaan Korikonkarit ry. Joukkueet. Unified-koris. Saatavilla 14.12.2018 <https://www.lokoko.fi/joukkueet/unified-koripallo/>
- Martinsen, H. & Tetzchner, S. (1999). *Johdatus puhetta tukevaan ja korvaavaan kommunikointiin*. Helsinki: Oppimateriaalikeskus
- Näin piirrä ihmissen* (2016). Karkkila: Kustannus-Mäkelä Oy
- Rajala, P. (1990). *Selkokirjoittajan opas*. Helsinki: Punamusta
- Selkokeskus (12.10.2015). Selkokieli. Saatavilla <https://selkokeskus.fi/selkokieli/>

Siekinen, R. (2012). *RAkuvia. Kuvaohjeita kädentöihin selkokielellä*. Kemi:
P.P.T.T.T. ry

Suomen vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry. Liikunta ja urheilu. Koripallo. Saatavilla 19.12.2019 <https://www.vammaisurheilu.fi/liikunta-ja-urheilu/lajit/koripallo>

Virtanen, H. (2009). *Selkokielen käsikirja*. Helsinki: Oppimateriaalikeskus Opike

LIITE 1. Selkokiekiset ja –kuvitetut Unified-koripallon säännöt

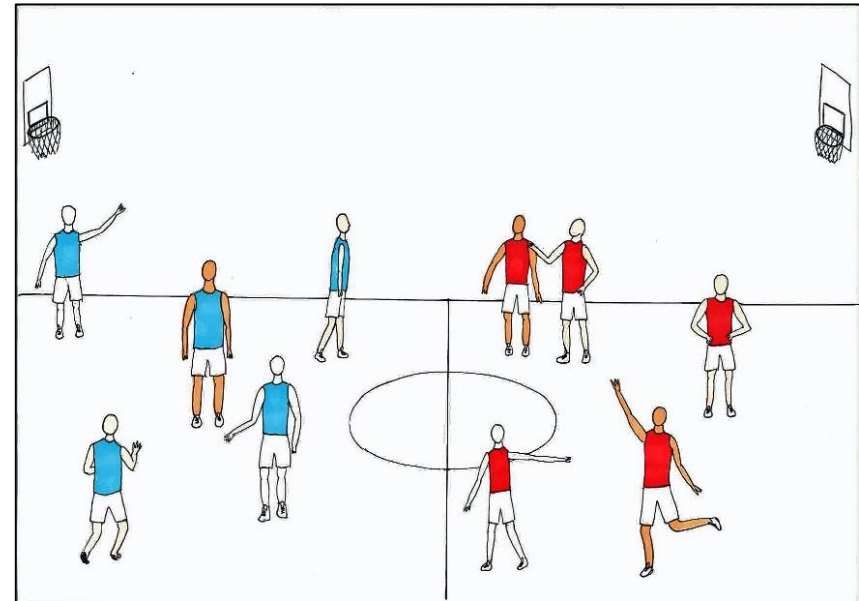
Unified-koripallo

Joukkueet

Koripallossa on *kaksi joukkuetta*,

jotka pelaavat toisiaan vastaan.

Yhdestä joukkueesta kentällä on kerrallaan viisi ihmistä.

Koripallokenttä

Koripallokentän molemmissa päissä on korit,
joihin joukkueet yrittävät saada palloa.

Molemmilla joukkueilla on oma puoli kentästä.

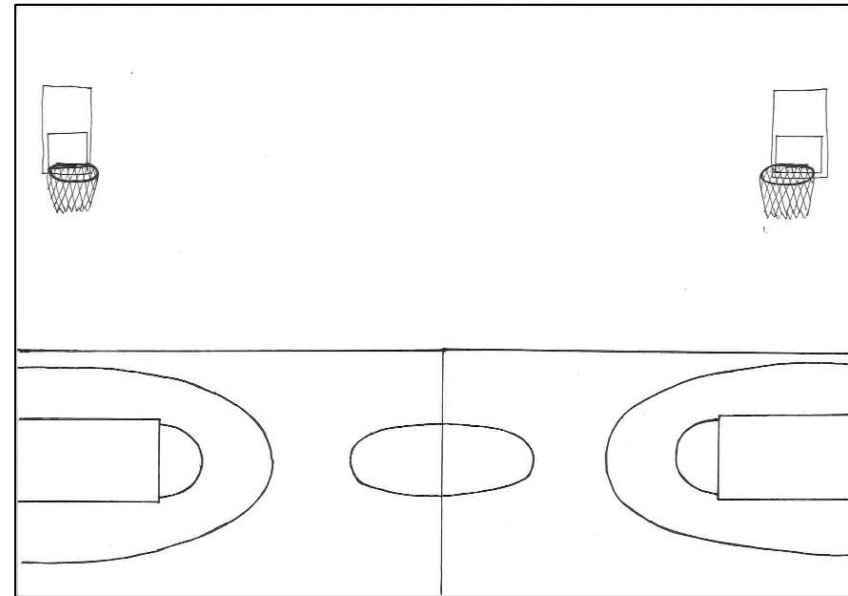
Pelaajat yrittävät saada pallon vastustajan koriin.

Kun joukkue saa pallon koriin,

joukkue saa pisteitä.

Voittaja on joukkue,

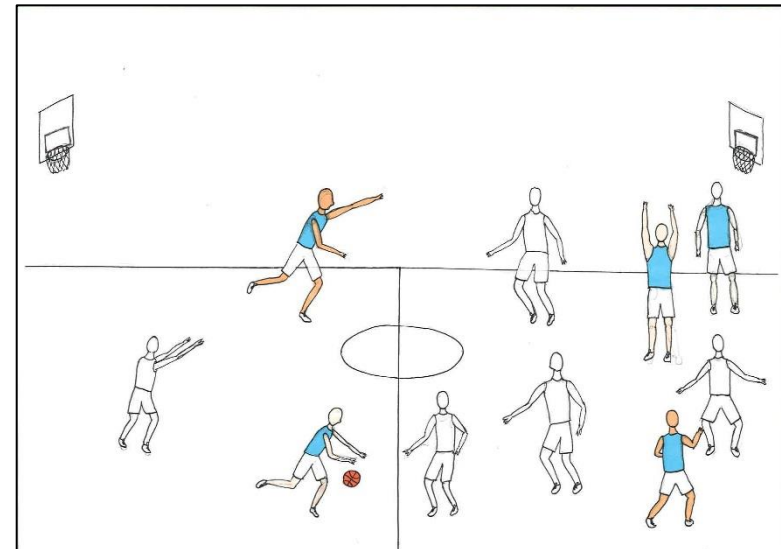
joka on saanut enemmän pisteitä.

Hyökkääminen ja puolustaminen

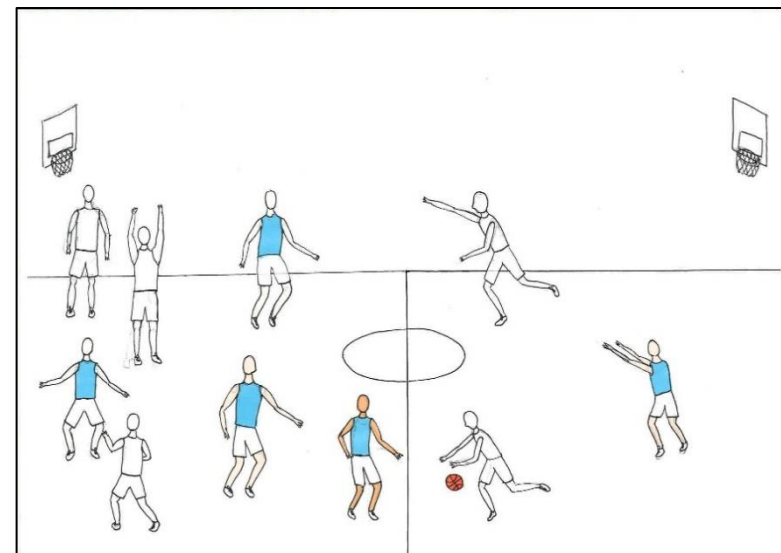
Oma joukkue **hyökkää**

eli yrittää saada pallon toisen joukkueen koriin.

Oma joukkue **puolustaa**

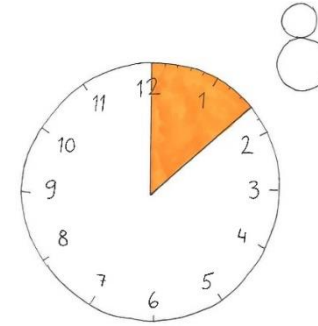
eli yrittää estää toista joukkuetta tekemästä koria.

Neljä erää

Yhdessä ottelussa on neljä *erää*.

Yksi erä kestää 8 minuuttia.

kuva ei ole mittakaavassa

Tauko

Erän jälkeen on *tauko*.

Tauolla voit levätä

ja valmentaja antaa ohjeita.

Kahden erän jälkeen hyökkäyssuunta vaihtuu.

Se tarkoittaa, että joukkueet vaihtavat

kentän toiselle puolelle

ja tekevät koreja eri puolelle kuin aiemmin.

Aikalisä

Pelin aikana valmentaja voi pyytää ylimääräisen tauon ja antaa ohjeita pelaajille.

Tätä taukoa kutsutaan ***aikalisäksi***.

Tule silloin nopeasti valmentajan luokse.

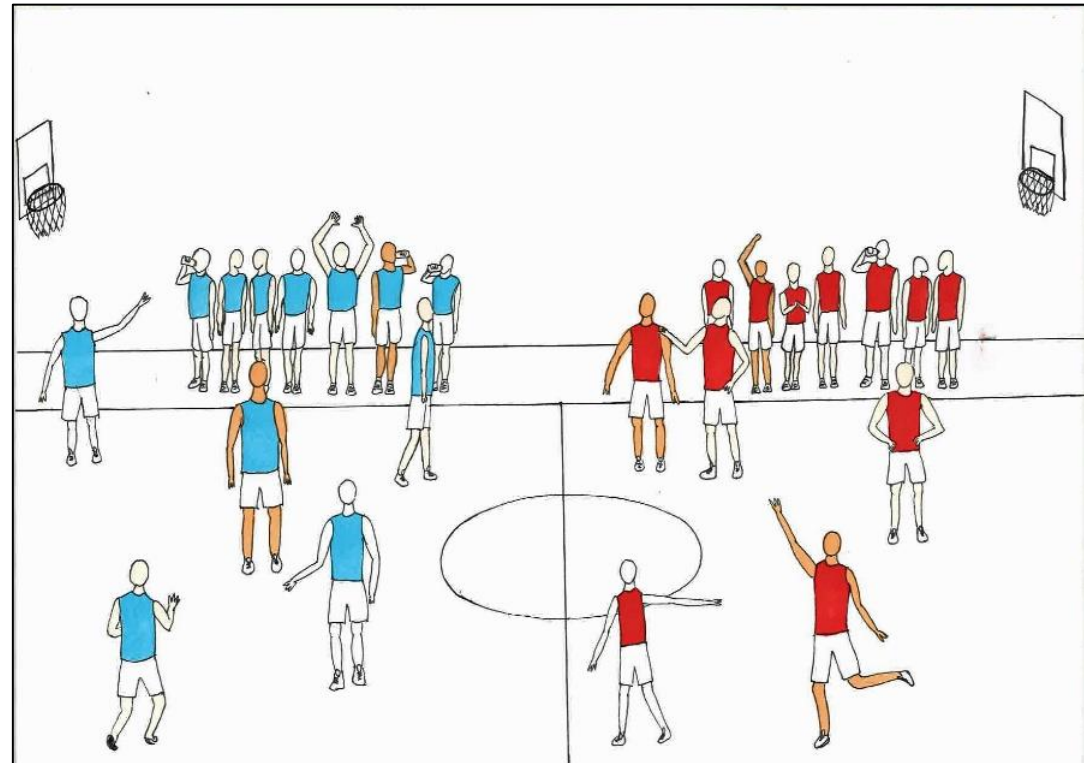
Henkilöt

Pelaajat

Koripallojoukkueessa saa olla 12 pelaajaa.

Kentällä on yhtä aikaa viisi pelaajaa

kummastakin joukkueesta.

Partneripelaaja ja liivipelaaja

Molemmista joukkueista kentällä on kolme urheilijaa ja kaksi **partneripelaajaa**.

Partneripelaajat auttavat pelissä.

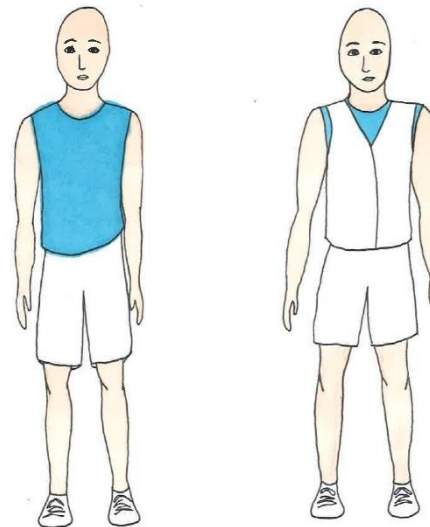
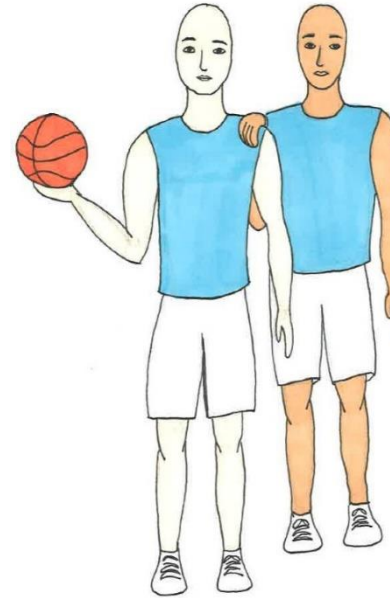
Partneripelaajat neuvovat urheilijoita sekä auttavat tarvittaessa pelin eri tilanteissa.

Joskus pelaaja voi tarvita lisää apua pelissä.

Silloin kentällä on yksi lisähenkilö.

Tätä henkilöä kutsutaan **liivipelaajaksi**.

Liivipelaaja on urheilijan oma tukihenkilö pelissä.

Tuomari

Peliä vahtii *tuomari*.

Tuomarilla on pilli ja hän puhaltaa siihen,
kun pelissä tapahtuu sääntörikkomus.

Tuomari kertoo aina, mitä tapahtui.

Hän myös neuvoo, miten peliä jatketaan.

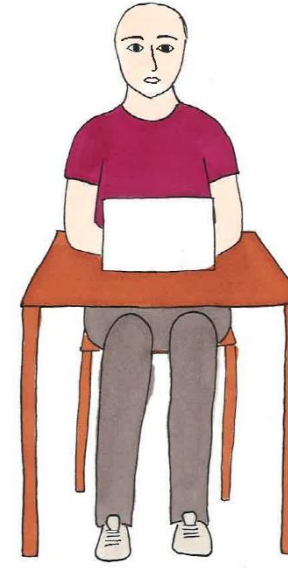
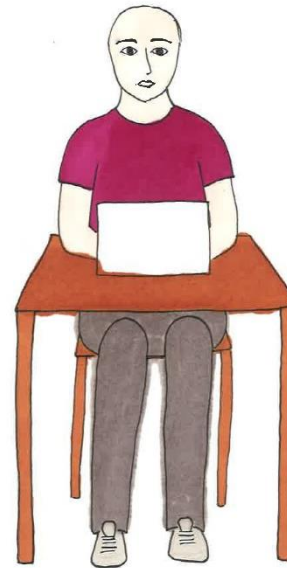
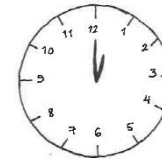

Toimitsijat

Toimitsijoita on kaksi.

Yksi toimitsija kirjoittaa ylös pisteet ja virheet,
ja toinen mittaa peliaikaa.

0 - 2

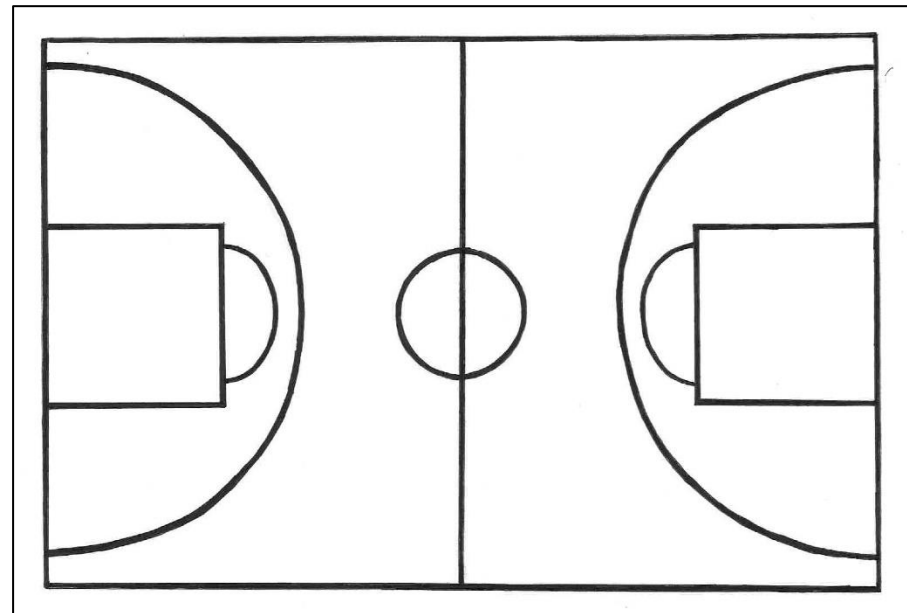

Säännöt

Rajat

Koripallokentässä on *rajat*,
joiden sisäpuolella peliä pelataan.

Valmentaja kertoo,
minkä värisiä viivoja tulee katsoa.

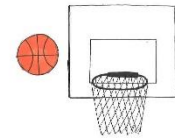
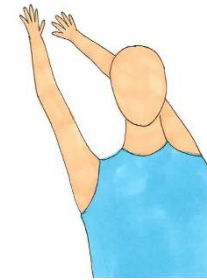

Kun saat pallon, sinun pitää miettiä,
mitä haluat tehdä pelissä.

Voit **kuljettaa** palloa tai **syöttää** sen joukkueesi pelaajalle.

Jos olet hyvällä paikalla, voit myös yrittää **heittää koriin**.

Kuljettamisen jälkeen voit syöttää oman joukkueesi pelaajalle
tai yrittää heittää pallon koriin.

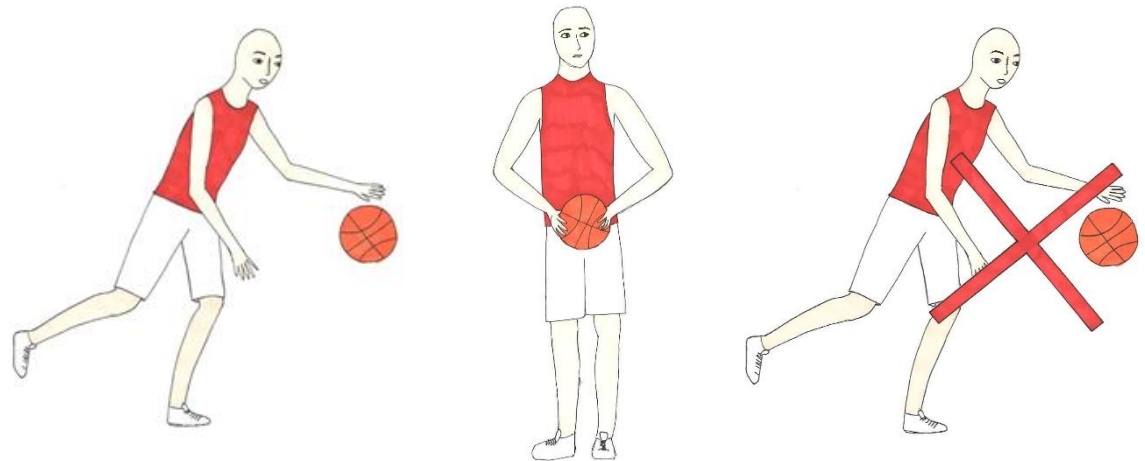

Kaksoiskuljetus

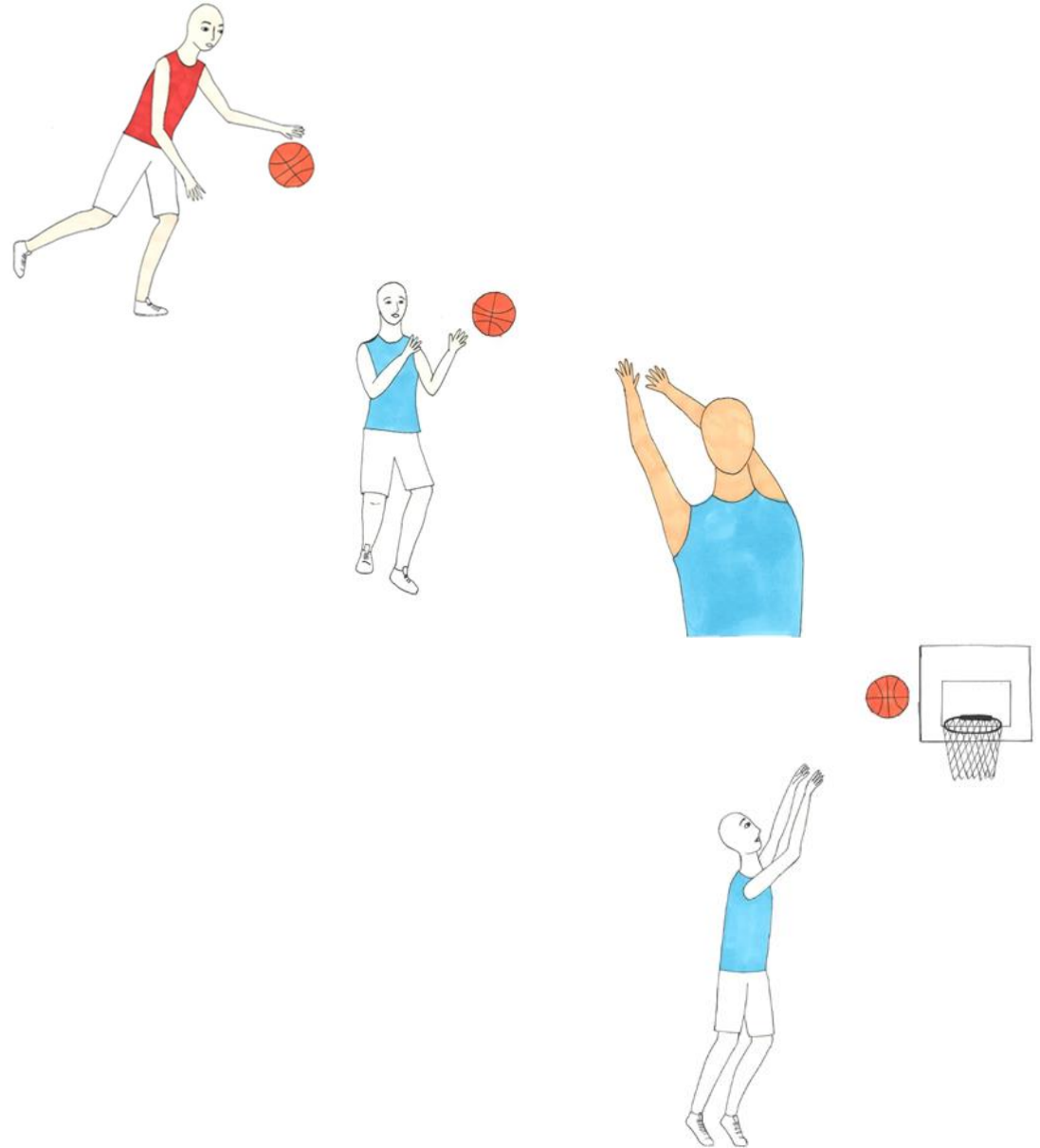
Jos olet kuljettanut palloa ja otat sen käsiin,
et saa enää kuljettaa palloa.

Jos jatkat kuljettamista käsiin ottamisen jälkeen,
se on ***kaksoiskuljetus***.

Kaksoiskuljetus on säännöissä kielletty,
ja vastustaja saa silloin pallon itselleen.

Kun liikut pallon kanssa, sinun tulee kuljettaa palloa.
Kuljetat palloa siten, että pomputat sitä yhdellä kädellä.
Saat vaihtaa kättä välillä, mutta et saa koskea palloon molemmilla käsillä yhtä aikaa.
Kuljettamisen jälkeen voit **syöttää**, eli heittää pallon oman joukkueesi pelaajalle.
Voit myös yrittää **heittää korin**.

Lay up

Saat ottaa kaksi askelta kuljettamisen jälkeen,
jos yrität heittää korin.

Tätä kutsutaan *lay upiksi*.

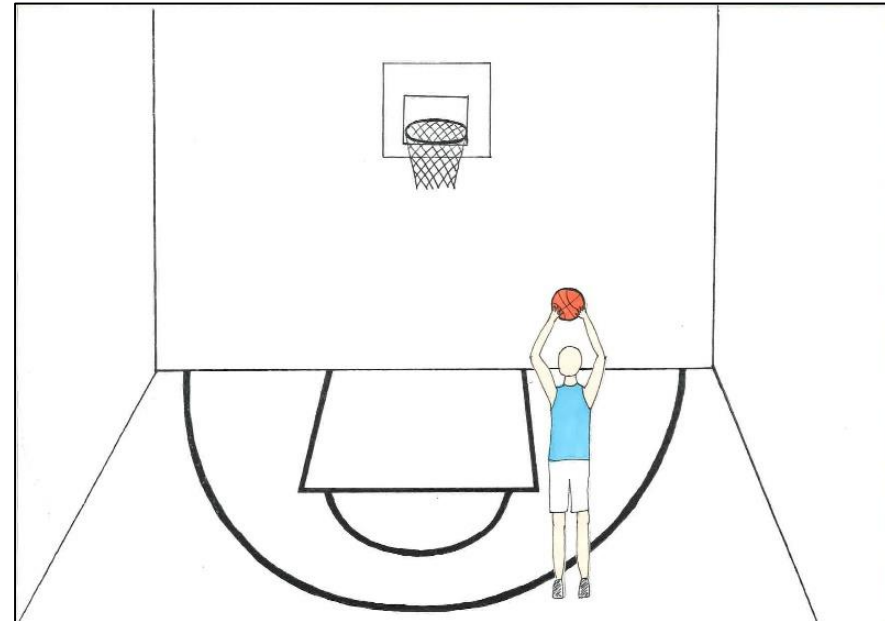

Pisteet

Jos heität pallon koriin, saat 2 pistettä.

Jos heität pallon koriin *kolmen pisteen viivan* takaa, saat 3 pistettä.

Jos saat *vapaaheiton* koriin, saat 1 pisteen.

Ylösheitto

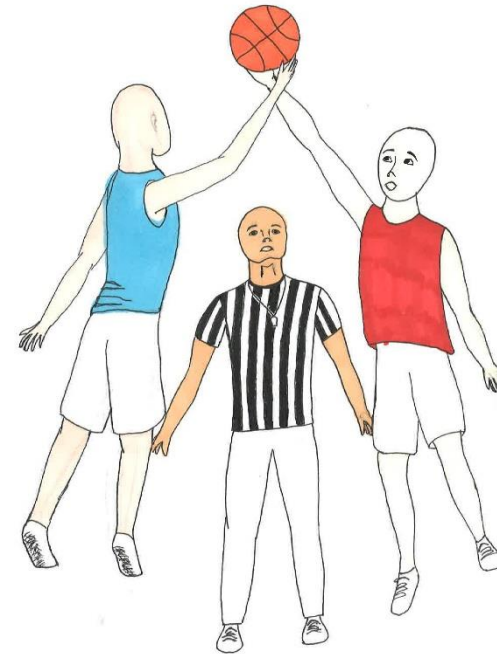
Peli aloitetaan **ylösheitolla**.

Pelin alussa tuomari heittää pallon ylös kentän keskiympyrässä.

Yksi pelaaja molemmista joukkueista yrittää saada kädellään pallon omalle joukkueelleen.

Tämä pelaaja ei saa ottaa palloa itselleen.

Seuraavat erät aloitetaan **sisäänheitolla**.

Sisäänheitto

Sisäänheitossa joukkueen yksi pelaaja

menee kentän ulkopuolelle.

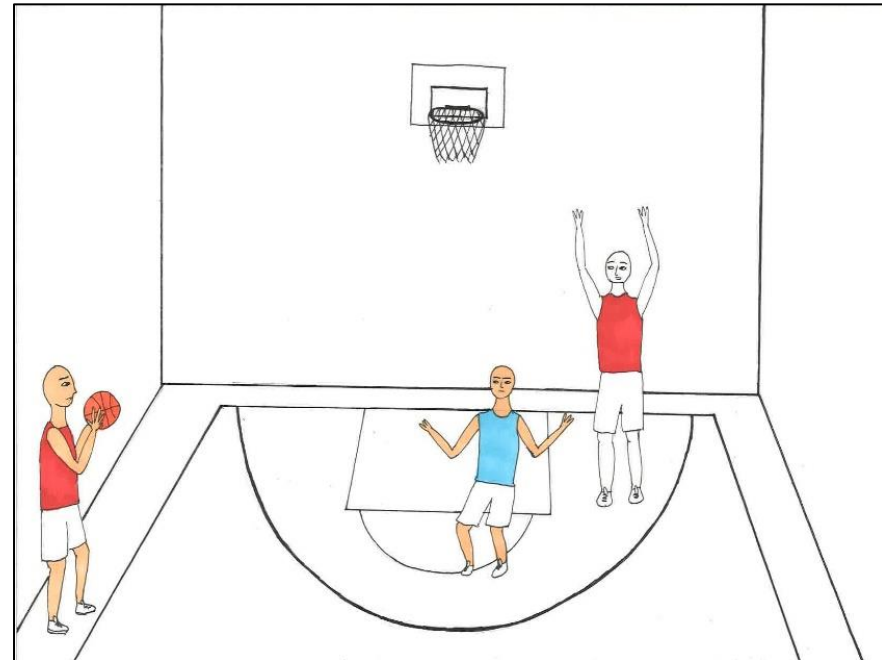
Tuomari antaa pallon pelaajalle,

joka syöttää pallon omalle joukkueelleen.

Peli jatkuu aina sisäänheitolla,

jos peli keskeytetään tai pelaaja rikkoo pelin sääntöjä.

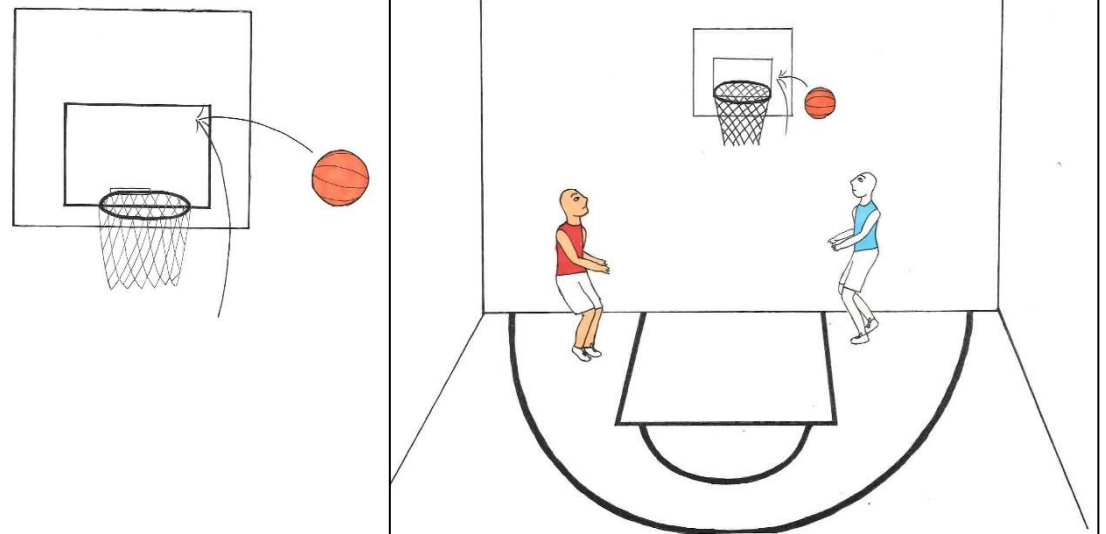
Tämän jälkeen peli jatkuu normaalisti.

Levypallo

Levypalloksi sanotaan tilannetta, jossa joku pelaajista yrittää tehdä korin, mutta pallo pomppaa koritelineestä kentälle.

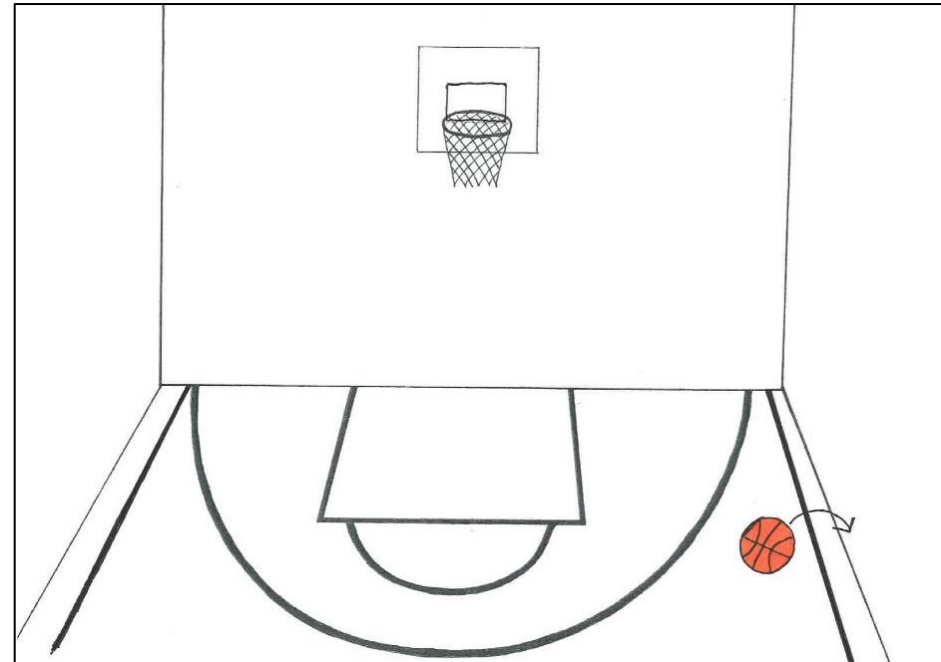
Levypallon jälkeen kaikki pelaajat saavat yrittää ottaa palloa itselleen.

Rajan ylitys

Jos pallo *menee rajan yli*, tuomari kertoo,
kumpi joukkue jatkaa peliä sisäänheitolla.

Sisäänheiton saa tehdä se joukkue,
jonka pelaaja ei koskenut palloon viimeisenä.

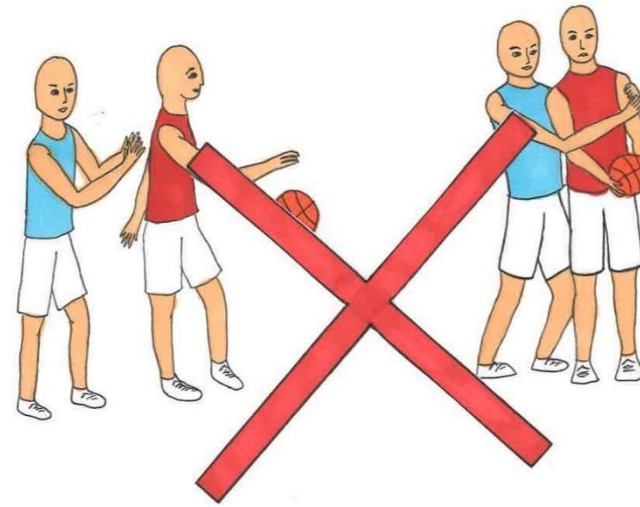
Virheet

Kosketusvirhe

Vastustajan liikkumista ei saa estää koskemalla häneen.

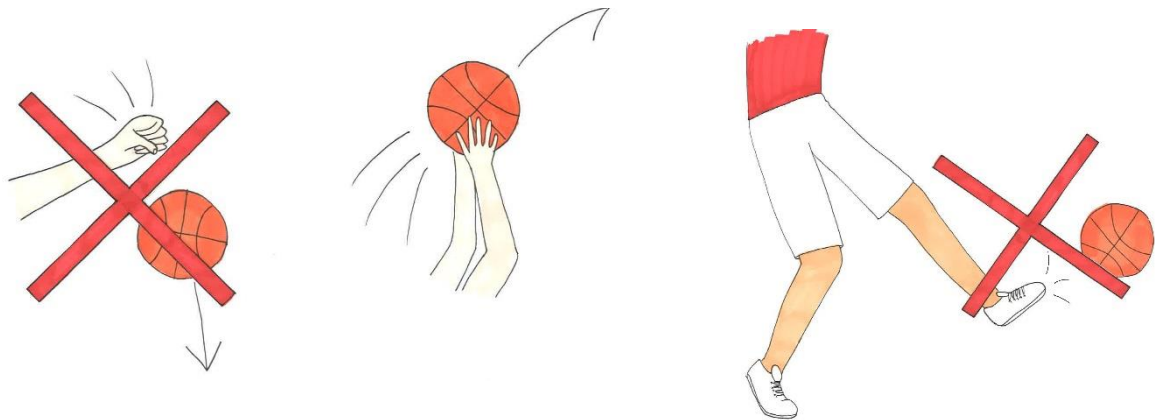
Et saa töniä, halata tai pitää hänestä kiinni.

Jos estät toista pelaajaa väärällä tavalla,
voi tuomari antaa sinulle ***kosketusvirheen***.

Palloa ei saa lyödä eikä potkaista.

Toinen joukkue saa pallon,
jos pallo osuu pelaajaa jalkaan.

Huono urheiluhenki

Kiroilu ja riitely on kielletty.

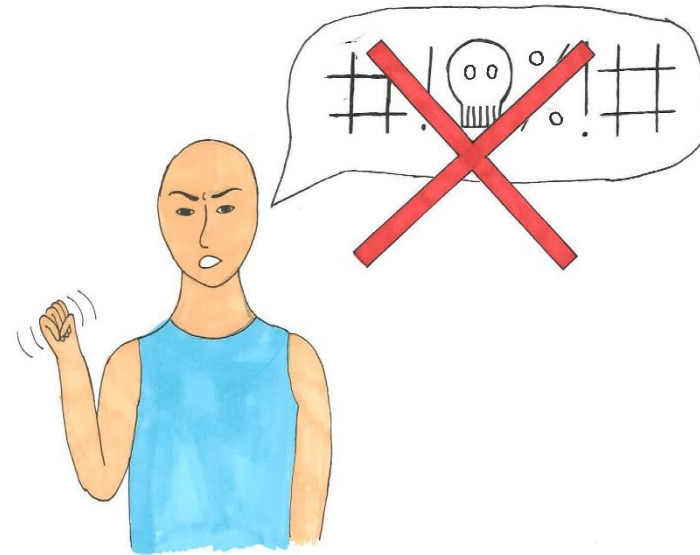
Sitä sanotaan huonoksi urheiluhengeksi

ja siitä voi saada virheen.

Virheestä toinen joukkue saa vapaaheittoja.

Jos teet tahallaan kiusaa toiselle pelaajalle,

sinut voidaan poistaa pelistä.

Vapaaheitto

Aina jos pelaaja tekee virheen,

saa toinen joukkue pallon itselleen.

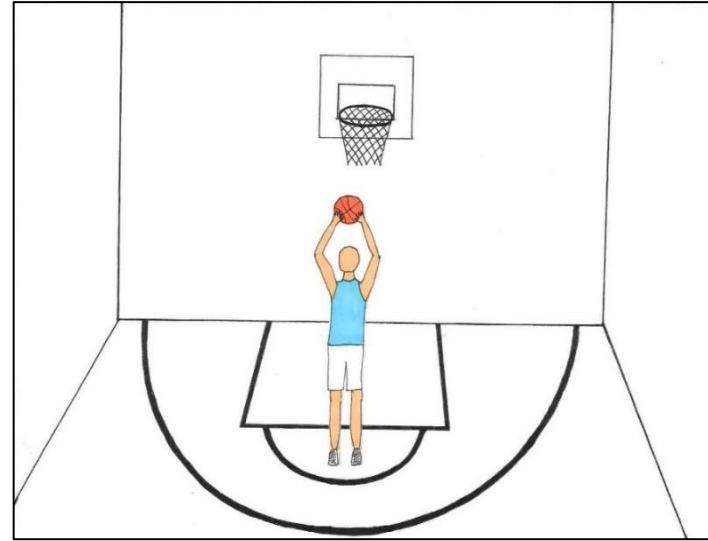
Tuomari määrää joko sisäänheiton tai **vapaaheiton**.

Vapaaheitossa pelaaja saa rauhassa heittää

yhden, kaksi tai kolme heittoa niin,

että muut pelaajat eivät saa estää häntä.

Koriin menevästä vapaaheitosta saa 1 pisteen.

Kolmen sekunnin sääntö

Korin edessä on kolmen sekunnin alue.

Hyökkäystilanteessa vastustajan kolmen sekunnin alueella

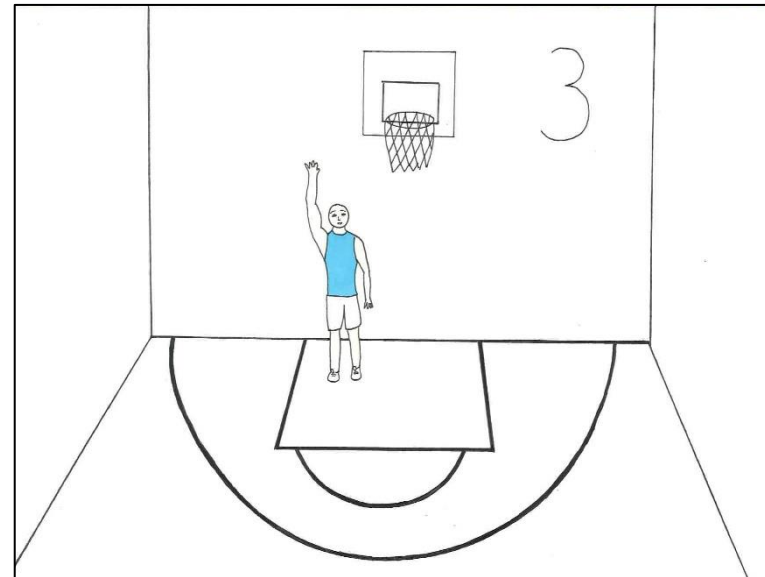
ei saa olla pidempään kuin kolme sekuntia.

Voit käydä kolmen sekunnin alueella.

Jos et saa syöttöä,

tule molemmilla jaloillasi alueen ulkopuolelle.

Tätä kutsutaan ***kolmen sekunnin säännöksi***.

Palautus

Kun joukkue hyökkää,
joukkue pyrkii viemään pallon
vastustajan puolelle korin tekemistä varten.
Kun olet ylittänyt kentän keskiviivan,
et saa enää tulla pallon kanssa takaisin omalle puolelle.
Jos palaat omalle puolelle pallon kanssa,
sitä kutsutaan **palautukseksi** ja vastustaja saa pallon.

